

§ 1 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att följande skrivelse hade kommit in från konstitutionsutskottet:

Till riksdagen

Riksdagen väljer för valperioden riksdagens råd för Riksrevisionen som enligt 13 kap. 8 § riksdagsordningen består av en riksdagsledamot från varje partigrupp som avses i 3 kap. 5 § riksdagsordningen samt suppleanter. Val bereds av konstitutionsutskottet och finansutskottet (tilläggsbestämmelse 13.8.1).

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. dagen för kammarens beslut till dess nya val förrättats under början av nästa valperiod, till ledamot i riksdagens råd för Riksrevisionen väljer Per Schöldberg (C).

Stockholm den 28 oktober 2021

På konstitutionsutskottets vägnar

Hans Ekström

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed för tiden från och med den 29 oktober till dess att nytt val förrättats under början av nästa valperiod till

ledamot i riksdagens råd för Riksrevisionen

Per Schöldberg (C)

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2021/22:66

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:66 Åtgärder mot en ökad vargstam
av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 november 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 28 oktober 2021
Näringsdepartementet
Ibrahim Baylan (S)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:67

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:67 Sveriges hästnäring
av Alexandra Anstrell (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 november 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 28 oktober 2021

Näringsdepartementet
Ibrahim Baylan (S)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

Interpellation 2021/22:73

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:73 Effektivare åtgärder mot vildsvinsskador
av Runar Filper (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 19 november 2021.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade arrangemang.
Stockholm den 28 oktober 2021

Näringsdepartementet
Ibrahim Baylan (S)
Enligt uppdrag
Annica Sandberg
Expeditionschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2021/22:FPM10 Ändring av direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av radioutrustning COM(2021) 547 till trafikutskottet

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:26 till skatteutskottet

2021/22:52 till konstitutionsutskottet

§ 5 Svar på interpellation 2021/22:30 om klimatpolitiken inför COP 26 i Glasgow

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jens Holm har frågat mig på vilket sätt Sverige ska gå i bräsch för höjda klimatambitioner vid COP 26. Han har också frågat om det eventuella användandet av nya och additionella medel och om immaterialrätt kopplat till förhandlingarna, och slutligen har han ställt en fråga kring kompetensfördelningen mellan Sverige och EU för de nationellt fastställda bidrag, NDC, som parter åtagit sig att presentera och genomföra under Parisavtalet.

Alla länder behöver göra mer för att klimatarbetet ska kunna anses vara i linje med vetenskapen. Sverige är inget undantag. Utöver skarpa nationella utsläppsmål verkar vi genom EU och är drivande för att EU ska anta ännu ambitiösare klimatåtgärder för alla medlemsländer. G20-länderna har därtill ett särskilt ansvar givet att de står för 80 procent av världens utsläpp. Sverige och EU både stöttar och driver på.

I den klimatpolitiska handlingsplanen redogörs för de tre elementen i svensk klimatdiplomati: policydialog, finansiering och innovativ teknologi. Sverige fokuserar på möjligheterna i klimatomställningen och på det vi från svensk sida kan erbjuda för att underlätta omställningen i andra länder.

Jag delar Jens Holms uppfattning att klimatfinansiering är en viktig fråga vid COP 26. Därför ökar regeringen nu svenskt klimatbistånd med 1 miljard 2022, och vi har också en hög nivå av klimatfinansiering som går till anpassningsåtgärder, vilket är något mottagarländerna efterfrågar.

Regeringen har också meddelat att den avser att fördubbla klimatbiståndet till 2025. Regeringen har i rapportering av Sveriges klimatfinansiering till både EU och FN betonat att vårt bistånd är större än FN:s biståndsmål om 0,7 procent, varmed vår klimatfinansiering kan betraktas som nya och additionella medel. Samtidigt är det regeringens ambition att klimatperspektivet ska genomsyra allt bistånd. Vi har i dagsläget inte tillgång till dessa uppgifter för EU som helhet. I globala sammanhang lyfts Sverige ofta fram av mottagarländer som ett positivt exempel för hur givarländer bör agera.

Regeringen anser att teknikfrågor är centrala för att klara de målsättningar Parisavtalet satt upp och bedriver ett aktivt arbete inom detta område. Sverige lanserade i anslutning till FN:s generalsekreterares toppmöte i september 2019 en ledarskapsgrupp för industriomställning, Leadit, tillsammans med Indien. För att uppnå den önskade industriomställningen är ledarskapsgruppen en viktig internationell arena.

Genom klimatförhandlingarna vid COP 24 i Katowice antogs ett teknikramverk som ska vägleda teknikmekanismen under Parisavtalet. Teknikramverket ska särskilt stärka innovation, genomförande, förbättrade styrmedel, kapacitetsutveckling, samarbete med andra aktörer samt stöd. Därtill är ökad mobilisering av privat finansiering en förutsättning för att stärka arbetet med teknikutveckling och tekniköverföring.

Immaterialrätten, IPR, utgör ett viktigt incitament för forskning och utveckling. IPR innebär också att uppfinningar, just eftersom de kan skyddas, lättare kan offentliggöras och delas snarare än hållas hemliga. IPR utgör därmed inte ett hinder mot tekniköverföring utan är tvärtom en av flera nödvändiga förutsättningar för teknikutveckling och tekniköverföring samt spridning. IPR-frågan bör inte heller förhandlas under UNFCCC utan hanteras inom det sedan tidigare befintliga internationella regelverket för immateriella rättigheter.

Jens Holm har slutligen frågat mig om jag avser att verka för att Sverige ska presentera ett eget NDC till COP 26. Parisavtalet är ett rättsligt bindande internationellt avtal och omfattar frågor som rör både Europeiska unionens och medlemsstaternas befogenheter. Det är ett så kallat blandat avtal och ska därför ratificeras av både EU och dess medlemsstater. I Parisavtalet finns bestämmelser som möjliggör gemensamt ansvar för åtagande av NDC. Därför valde EU:s medlemsstater i miljørådets slutsatser den 18 september 2015 att uttrycka sin avsikt att agera gemensamt inom ramen för Parisavtalet, vilket också bekräftades i rådsbeslutet om godkännande av Parisavtalet den 5 oktober 2016. Det stärker EU:s position då vi som gemensam union kan visa på en relativt hög klimatambition.

Under EU-fördragen har medlemsstaterna även en skyldighet att agera i samstämmighet och lojalitet med unionen i utrikespolitiken. EU:s uppdaterade gemensamma NDC, som presenterades i december 2020, innebar en skärpning och ett uppdaterat och utökat mål om en minskning senast 2030 med minst 55 procent av växthusgasutsläpp jämfört med 1990. Även om Sverige ville se ännu högre mål är jag stolt över att EU i förhandlingarna ses som en av de mest ambitiösa parterna.

Jag kommer i ljuset av allt detta inte att verka för att Sverige ska presentera ett eget NDC. Det finns också risk att ett eget svenskt NDC skulle följas av egna NDC:er från mindre ambitiösa EU-länder, vilket skulle kunna skada unionens förtroende i klimatförhandlingarna.

Anf. 2 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill tacka miljö- och klimatministern för svaret på min interpellation.

Klimattoppmötet COP 26 inleds nu på söndag och kommer att pågå två veckor i Glasgow. Man kan lugnt säga att hela världen kommer att följa det som sker där. Vissa menar att det här är det sista toppmöte vi har för att kunna fatta de nödvändiga besluten för att se till att vi når upp till Parisavtalets målsättning om att temperaturökningen inte ska vara större än 1,5 grader.

Alla parter har uppmanats att komma in med nya, uppdaterade klimatbidrag till toppmötet, och man kan jämföra alla dessa. I går, tror jag att det var, kom Kina in med sitt klimatbidrag. Det var inte alls tillräckligt, men jag tycker ändå att det var välkommet att de i alla fall kom med ett sådant. Precis som klimatministern säger lämnade EU in sitt gemensamma klimat-

bidrag i december i fjol. När man går igenom alla klimatbidrag som finns kan man konstatera att om de uppfylls går världen mot en temperaturhöjning på 2,7 grader, alltså en direkt farlig och helt och hållet okontrollerad klimatförändring. Vi kan inte låta detta hända.

Dessvärre tillhör även Sverige och EU de grupper som har lämnat in ett helt och hållet otillräckligt klimatbidrag till Glasgow. Det konstateras till exempel i de sammanställningar som Climate Action Tracker har gjort. Där är det endast ett land som verkligen uppfyller Parisavtalet, och det är Gambia. EU och Sverige klassas i kategorin ”otillräcklig”.

Därför måste vi helt enkelt göra mer. Jag förstår inte varför inte Sverige skulle kunna ha ett eget klimatbidrag, som kompletterar och går utöver EU:s klimatbidrag och lite grann tar fasta på det som Per Bolund har sagt i dag och säger i många andra sammanhang, nämligen att Sverige ska vara en ledare i de internationella klimatförhandlingarna.

Nu blir Sverige mer ett eko av Bryssel. Vi säger samma sak som de andra EU-länderna gör, och tyvärr är det helt och hållet otillräckligt. Vi låter dem med de lägsta ambitionerna diktera dagordningen i EU. Jag tycker inte att det är okej, och vi hade kunnat göra så mycket mer.

Vad gäller klimatbiståndet tycker jag att det vore bra om Per Bolund preciserade exakt hur mycket Sverige bidrar med i förhandlingarna. Bolund säger att EU inte har någon siffra; i går såg jag att EU hade enats om siffran 23 miljarder euro. Det förefaller dock som att en stor del av de pengarna kommer från det ordinarie biståndet. Jag vill fråga Per Bolund: Anser Per Bolund att EU:s klimatfinansiering är ny och additionell, alltså pengar som inte tas från det ordinarie biståndet?

Jag tycker också att frågan om tekniköverföring är väldigt viktig. Det är också lite av en förtroendefråga, precis som finansieringsfrågan, eftersom utvecklingsländerna upplever det som att den senaste tekniken finns hos de industrialiserade staterna och inte hos dem. En reform av patent- och immaterialregelverket skulle kunna underlätta överföringen av den senaste tekniken, precis så som vi har gjort med livsbesparande mediciner. Där har vi lättat på patenten. Varför kan vi inte göra det här? Detta handlar ju också om att rädda liv.

Anf. 3 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är absolut så – det är jag den första att säga – att även Sverige behöver göra mer. Det är väldigt entydigt att alla länder i världen behöver göra mer.

Gambia kanske man inte ska lyfta fram som ett land som har nått sina klimatåtaganden genom stora investeringar eller viktiga satsningar. Tyvärr handlar det snarare om för hög fattigdom. Det tror jag inte ska användas som en ledstjärna för världen.

Här vill jag snarare att Sverige ska visa att vi kan gå en annan väg, vara världens första fossilfria välfärdsland och visa att det går att kombinera låg klimatpåverkan – noll klimatpåverkan om 24 år är ju Sveriges mål – med att också ha en stark ekonomisk utveckling.

Det jag berättar om när jag möter mina kollegor runt om i världen, och som jag också är glad att internationella delegationer nu söker sig till Sverige för att se, är just den utveckling som Sverige är inne i där vi gör investeringar på hundratals miljarder kronor i ren förnybar energi, i industrier som bryter en tusenårig tekniktradition att producera stål med kol och i

fabriker som producerar batterier för nya elbilar. Elbilsförsäljningen i Sverige är högst i hela EU. Men än varannan bil är nu laddbar. Detta – det är jag övertygad om – är den berättelse som också får andra länder att vilja göra mer och följa i Sveriges fotspår.

Det är inte så att Sverige inte har en stark röst i internationella klimatförhandlingar eller, som Jens Holm verkar anse, att det helt och hållet hänger på om vi lägger fram ett eget NDC, ett eget nationellt åtagande. Vår starka övertygelse är att vi har en starkare röst om vi arbetar tillsammans och kan få EU:s 500 miljoner människor att tillsammans ha en stark röst på toppmötena.

Det är också det vi ser. Vi ser hur EU under alla år och vid alla internationella klimattoppmöten har varit en enormt viktig aktör för att få mer att hända. När andra delar av världen har vacklat – till exempel var ju USA under Donald Trump inte någon stor klimatförespråkare – har EU:s röst hela tiden funnits där för att driva på världens länder. Det har varit helt avgörande. Därför är jag helt övertygad om att det är rätt strategi att i stället verka för att EU ska gå så långt som det över huvud taget är möjligt och fortsätta vara pådrivande.

Det är inte heller sant, som Jens Holm verkar anse, att vi inte gör någonting. Tvärtom är Sverige en stark aktör. Vi har lagt fram en long-term strategy, vilket många andra länder också har gjort, där vi berättar om vår resa som vi ska göra från nu till noll utsläpp. Vi har vår klimatlag och vår klimathandlingsplan, som visar hur vi ska ta oss hela vägen till noll.

Vi har också lagt fram ett eget åtagande kring finansiering, där ju Sverige agerar just som egen röst. Där har vi sagt att vi ska gå från 7,5 miljarder kronor i klimatfinansiering, som är dagens siffra, till 8,5 miljarder kronor redan nästa år och fram till 2025 fördubbla det svenska klimatbiståndet till 15 miljarder kronor. Det är en röst som är oerhört viktig. Det är det som har lett till att vi, tillsammans med många andra länder, faktiskt nu levererar på att världens givarländer kommer att komma upp i 100 miljarder dollar och kan visa att vi kommer att göra det inför COP 26. Det kommer att ändra dynamiken fullständigt.

Det är också det som nu driver på så att andra länder ser sig tvungna att höja sina ambitioner. Till exempel kom ju Kina nu med ett eget NDC. Jag delar bedömningen att den inte heller är tillräckligt ambitiös, men det visar ändå hur dynamiken fungerar i de internationella sammanhangen. Länder som Sverige och regioner som EU driver på, och då får vi också mer att hända tillsammans.

Anf. 4 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag vill börja med att fråga Per Bolund om han anser att EU:s och därmed också Sveriges åtagande inför COP 26 är tillräckligt för att vi ska nå Parisavtalet. Om det inte är tillräckligt borde vi ju göra någonting mer. Nu är dock vårt åtagande exakt detsamma som de sju eller åtta A4-sidor som är EU:s åtagande.

Vi skulle kunna ha ett eget åtagande där vi säger: Vi tycker inte att detta är tillräckligt. Vi håller med FN:s Emissions Gap Report som säger att vi nu går mot 2,7 graders uppvärmning, och därför gör vi också det här. Vi går utöver EU. Det gör vi ju faktiskt inte nu.

Det blir statistiskt på något vis. EU lämnade in sitt åtagande för ett år sedan, och ingenting kan rucka på det. Per Bolund är inne på att om vi skulle försöka gå utöver det kanske andra länder kommer att dra ned ambitionerna. Så tror inte jag att klimatpolitiken fungerar. Om Sverige går före och driver på kommer det att inspirera andra länder att göra mer.

Det är lite samma sak med klimatfinansieringen, som är en helt bärande del i klimatförhandlingarna eftersom dessa ofta utvecklas till en klyfta mellan det rika nord och de fattiga utvecklingsländerna. När i-länderna inte ens kan leva upp till sina åtaganden om klimatfinansiering, och när denna dessutom inte ska göras med pengar från det ordinarie biståndet, måste vi göra mer.

Hur mycket, Per Bolund, kommer EU att bidra med i klimatfinansiering? Är det de 23 miljarder euro som nämndes i ett EU-dokument i går eller i förrgår? Och är de pengarna nya och additionella? Är den svenska klimatfinansieringen ny och additionell? Vi har ju ett biståndsmål om 1 procent av bruttonationalinkomsten. Om man tar de pengar som finns i klimatfinansiering når vi ju inte bni-målet. Därför borde klimatfinansieringen göras med nya och additionella medel. Så fungerar inte det svenska klimatbiståndet i dag – eller är Per Bolund av en annan åsikt?

Jag tycker också att Sverige i frågan om överföring av teknik spelar en direkt negativ roll, i alla fall om vi ser det från utvecklingsländernas perspektiv. De vill att vi ska göra allt för att underlätta överföring av ny teknik.

Vi kan ta patent på förnybar energi som exempel. Ungefär 80 procent av dessa patent innehas av rika länder i den industrialiserade världen. Så ser det också ut med patent för rening av utsläpp från personbilar. Nästan alla de patenten finns i Japan, Nordamerika och Europa. Då blir det väldigt svårt för utvecklingsländer att använda sig av den tekniken, eftersom man då måste betala väldigt höga royaltyer och licenser.

Vi hade precis samma diskussion då det handlade om hivmediciner. Då bestämde världssamfundet: Vi släpper på patenten för utvecklingsländer så att de kan ta fram egna mediciner för sin egen befolkning. Det är så som många utvecklingsländer vill att vi i dag ska göra med klimattekniken. Låt dem få använda dessa licenser fritt så att de fritt kan sprida den senaste tekniken i sina länder för att snabbare ställa om! Är inte det en bra idé, Per Bolund?

Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att verkligen understryka hur viktig och avgörande klimatfinansieringen är för att vi ska komma i mål med att höja ambitionerna och minska utsläppen snabbare än vad vi har gjort hittills. Det är någonting som jag har mött på varje klimattoppmöte som jag varit på, vid varje förhandling och vid varje bilateralt möte som jag haft med mina kollegor runt om i världen.

Det jag är glad över är att alla också har understrukt hur viktigt Sverige har varit i det arbetet, hur viktig Sveriges röst har varit och hur viktigt det är att vi går före och visar vägen.

Jens Holm frågar mig hur vi finansierar ökad klimatfinansiering. Vi gör det helt enkelt genom att öka biståndet. Vi ligger redan en bit över 1 procent, trots att vi har ett mål på 1 procent av bni. Det innebär också att när vår ekonomi växer så får vi mer resurser som vi kan lägga på klimat-

bistånd och klimatfinansiering. Det är de pengarna vi använder för att nu kunna gå från 7 ½ miljarder per år till 15 miljarder per år.

Det gör att vi går från att redan vara en av världens största bidragsgivare per capita till att vara den utan jämförelse absolut största. Det är en röst som vi också tar med oss i EU-kretsen. Sverige är inte tyst när vi sitter och diskuterar klimatfinansiering på EU-nivå. Vi är en röst som säger att vi vill att EU:s länder ska höja sina ambitioner. Vi vill att EU:s länder också ska avsätta mer till generellt bistånd men också till klimatbistånd.

Sveriges röst är extremt tydlig, och det är någonting som jag är stolt över. Självklart ska vi alltid utmana oss själva och göra mer, men man behöver inte heller svartmåla Sverige och Sveriges viktiga roll i det här sammanhanget. Då lyssnar man inte, varken till utvecklingsländerna eller till de internationella institutionerna som tvärtom berättar hur viktigt Sverige har varit i det här sammanhanget.

Ibland måste man tillåta sig ett litet mått av stolthet för att få energi för att kunna jobba vidare. Där hoppas jag att jag och Jens Holm ändå kan enas.

När vi ändå pratar om stolthet vill jag säga att jag tycker att vi verkar vara överens om att vi tycker att Sverige ska göra mer. Det är väldigt bra att vi då kan jobba tillsammans och förhoppningsvis övertyga resten av riksdagen om att vi ska öka ambitionerna. Men även där anser jag att vi måste kunna tillåta oss att känna en viss stolthet.

När de samlade miljöorganisationerna i världen rankar världens länder när det gäller klimatarbetet är det just Sverige som man sätter högst. I Climate Change Performance Index är de tre första platserna tomma, för inget land gör tillräckligt. Jag är verkligen villig att understryka att inte heller Sverige gör tillräckligt, men det är Sverige som kommer högst av alla världens länder. När man jämkar ihop koldioxidutsläppen som vi har, vår klimatpolitik, vår energistrategi och 400 miljö- och klimatexperter i världen rankar världens länder är det Sverige som kommer ut allra bäst.

Det är väl ändå en källa till stolthet som borde få oss att känna att vi blir sporrade att göra ännu mer framöver. Det tror jag är den bästa vägen: att känna att vi är inne på ett bra spår men måste öka takten och göra ännu mycket mer framöver.

När det gäller tekniköverföring som Jens Holm lyfter fram är Sverige även där en stark aktör för att göra teknik tillgänglig för hela världen. Det är inte en motsättning att ha ett internationellt patentsystem och att samtidigt agera kraftfullt för att den bästa tekniken också ska kunna användas över hela världen. Tvärtom är det precis det som Sverige gör genom samarbeten internationellt med utvecklingsländer och genom energisatsningar där vi gör den bästa möjliga energitekniken tillgänglig så att den kan användas i stor skala i fattigare delar av världen.

Det är precis det som Sverige gör. Även där lyfts Sverige ofta fram som ett föredöme, och det är jag stolt över.

Anf. 6 JENS HOLM (V):

Herr talman! Vad gäller tekniköverföringen kan den ske på många sätt. Vi har en diskussion just nu om hur vi bäst ska kunna sprida vaccin mot covid-19, och vi ser att det runt om i hela världen växer en rörelse – jag ser det även från rödgröna partier som mitt eget, från gröna partier och en bred folkrörelse – för att patenträtten måste bli mer flexibel så att utveck-

lingsländer kan få gratislicenser för att själva snabbt kunna rulla ut covid-vaccinet. Ett land som Vietnam har en stor läkemedelsproduktion och skulle kunna producera de här medicinerna snabbt om de bara fick rätten att göra det utan att behöva betala skyhöga priser för licenser till patent-innehavarna.

På samma sätt fungerar det med förnybar teknik. Den skulle kunna spridas så mycket snabbare om rättigheterna att använda den absolut senaste och bästa tekniken för att minska utsläppen kunde spridas fritt till utvecklingsländerna utan att de måste betala skyhöga licenser och royaltyer. Jag förstår inte varför den svenska regeringen så benhårt motsätter sig att diskutera patentfrågorna på COP 26.

Vad gäller klimatfinansiering kan jag ge Per Bolund det att Sverige absolut inte är det sämsta landet i världen, utan vi är faktiskt ett ganska bra land i världen. Men vi i Vänsterpartiet menar att vi kan göra ännu mer. Vi borde avsätta mer pengar till klimatfinansiering. Det gör vi i Vänsterpartiet i vår budget så att den verkligen blir ny och helt och hållet additionell.

Jag kan inte, Per Bolund, känna stolthet fullt ut förrän Sverige verkligen finns på den gröna sidan i en ranking hos till exempel Climate Action Tracker och man säger att vi lever upp till Parisavtalet med vårt klimatåtagande. Det gör vi inte nu. Våldigt mycket mer måste alltså göras.

Anf. 7 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! I det sista kan vi absolut enas. Jag är den första att säga att vi inte är framme än, utan vi är långt ifrån klara. Egentligen skulle jag vilja säga att vi bara har börjat. Men vi har lagt en fantastiskt bra bas för att bygga det fossilfria välfärdslandet Sverige. Vi har de bästa förutsättningarna i världen, och det borde också sporra oss att öka takten och göra betydligt mycket mer.

Det är därför som Miljöpartiet agerar i regeringen och regeringen i varje budget och i varje beslut som läggs på riksdagens bord hela tiden höjer klimatambitionerna steg för steg tills vi är framme och är där vi behöver vara, det vill säga att vi är ett fossilfritt välfärdsland som också uppfyller alla våra åtaganden enligt Parisavtalet.

Jag vill återkomma till frågan om tekniköverföring och patenträtten. Det är ju inte så att det inte händer någonting, utan det pågår förhandlingar om patenträtten, och det pågår diskussioner om hur vi ska kunna göra teknik tillgänglig för hela världen. Det är någonting som jag välkomnar. Jag tycker att det är bra att den diskussionen pågår och att det också finns en diskussion om fördelar och nackdelar med dagens patenträtt. Men jag tror också att vi måste kunna erkänna att det finns just både fördelar och nackdelar och att det gäller att hitta rätt avvägning.

Men det är helt uppenbart för Sverige, och Sverige är en av de starkaste rösterna internationellt, skulle jag vilja säga, att vi måste tillgängliggöra den bästa tekniken så att den inte är förbehållen de rika länderna utan finns tillgänglig för alla.

Sverige fortsätter att arbeta envetet med att vi ska vara ett föredöme och ett land som visar världen att det går, att vi faktiskt kan bli ett hållbart land och att vi kan förena det med en god välfärd och en stark ekonomi. Det är det som jag hör från mina kollegor att världen nu ser.

Vi är inte framme än, men vi jobbar otroligt intensivt. Det gör vi också internationellt. Sverige är tillsammans med EU den starkaste rösten för att

höja världens klimatambitioner. Det är vi på varje klimattoppmöte, och jag kommer att vara en väldigt stark röst tillsammans med mina EU-vänner även i Glasgow.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2021/22:57 om skötsel av formellt skyddade områden

Anf. 8 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Johan Hultberg har frågat mig om jag anser att staten brister i sitt ansvar för formellt skyddade områden och om jag är beredd att låta inventera och kostnadsberäkna det totala skötselbehovet i formellt skyddade områden. Johan Hultberg har också frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till en plan för hur skötselskulden avseende skyddade områden kan åtgärdas, om jag anser att det är rimligt att ge nya områden formellt skydd utan att säkerställa den framtida skötseln och vilka initiativ jag annars är beredd att ta.

Jag vill framhålla att skydd av värdefulla naturområden är en viktig del i uppfyllandet av flera av Sveriges miljömål. Det är rimligt och nödvändigt att skydda nya områden med värdefull natur parallellt med att lägga resurser på skötsel av befintliga naturreservat. Det är mer kostnadseffektivt att bevara befintliga värden och skydda dem från exploatering än att restaurera eller återskapa förlorade värden.

Skötselbehovet i formellt skyddade områden skiljer sig åt beroende på vilka naturtyper som ingår, områdets storlek, påverkansgrad, besöksstryck med mera.

Tillgängliga beräkningar från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, som tillsammans ansvarar för majoriteten av landets formellt skyddade områden, ger en god uppfattning om hur stort skötselbehovet är. Naturvårdsverket bedömer att den nuvarande nivån på anslaget för åtgärder för värdefull natur ger en bra grund för arbetet och att det behöver öka i takt med att antalet skyddade områden ökar.

År 2019 blev anslaget nära nog halverat, vilket fick stora konsekvenser för verksamheten genom att skötsel av formellt skyddade områden minskade och viktiga insatser för friluftsliv och biologisk mångfald uteblev. Regeringen har prioriterat satsningar på att förstärka den biologiska mångfalden genom satsningar på skydd av värdefull natur och skötsel av skyddade områden, framför allt naturreservat.

Anslagen ökade med cirka 1,5 miljarder kronor för 2021. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2022 en treårig satsning på skötsel av naturreservat på 100 miljoner kronor per år under 2022–2024. Därmed anser jag att regeringen har tagit initiativ till att stärka arbetet med skötsel av formellt skyddade områden.

Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag vill tacka miljö- och klimatminister Per Bolund för svaret på en, som jag tycker, angelägen interpellation. Vi har högt ställda ambitioner i Sverige när det gäller naturvården, och staten har åtagit sig ett

stort ansvar för naturvårdspolitiken. Men med den här interpellationen vill jag sätta ljuset på faktumet att staten inte axlar det ansvaret på ett särskilt bra sätt. Jag menar att vi har grundläggande problem i naturvårdspolitiken som den här regeringen bär ett tungt ansvar för. Man begår ett dubbelfel inom naturvårdspolitiken, herr talman.

Det första är att många skogsägare upplever att de närmast bestraffas om de bedriver skogsbruk på ett sådant sätt att höga naturvärden skapas. Den skogsägare som bedriver ett skogsbruk så att höga naturvärden skapas får ofta se sin skog omhändertas av staten. Det blir ett tvångsomhändertagande. Man bildar ett naturreservat eller ett annat formellt skydd, ofta i strid med den enskilda markägarens intresse. Men den skogsägare som har bedrivit sitt skogsbruk på ett sådant sätt att höga naturvärden inte har skapats får fortsätta att bedriva sitt skogsbruk efter eget huvud.

Den omvända incitamentsstrukturen menar jag är problematisk på lång sikt. Om staten och Sverige ska klara att leva upp till våra miljömål, specifikt miljömålet Levande skogar, måste vi få med oss Sveriges skogsägare. Då måste det finnas positiva incitament, och markägare som tar stort ansvar och gör mer än lagen kräver ska belönas och inte straffas genom att få sitt brukande och sin äganderätt inskränkt.

Det andra felet är att staten, när den väl tar över ansvaret för områden med höga naturvärden, inte förmår sköta avsatta områden på det sätt staten själv har beslutat om. Vi ser ett enormt skötselbehov ute i de formellt skyddade områdena. Naturvårdsverket bedömer att skötseln av skyddade områden är eftersatt. Skogsstyrelsen gjorde så sent som 2018 en närmast hundra procentig inventering av sina skyddade områden, de skogar som Skogsstyrelsen ansvarar för och som har formellt skydd, och konstaterade i den att skötseln i mer än hälften av de skyddade skogarna var eftersatt. De konstaterade också: ”I vart tredje område är behoven akuta och utgör därmed ett hot mot naturvärdena.”

Riksrevisionen drog också som en av sina övergripande slutsatser i en rapport från 2018 att staten och den svenska politiken har varit väldigt fokuserad på areal, på mål om hur stora områden som ska skyddas. För att uppsatta mål ska nås menar Riksrevisionen att större fokus behöver vara på områdenas kvalitet och funktion, att det behövs ökade kunskaper om frivilliga avsättningar och att det inte minst behövs ökade skötselinsatser. Det är det sista min interpellation handlar om.

Om tilltron till och förtroendet för den statliga naturvårdspolitiken ska kunna upprätthållas måste staten visa att man tar ansvar för de områden som man, faktiskt ofta med tvång, har övertagit ansvaret för. Men det gör inte staten i dag. Jag är den första att erkänna att det för det finns ett delat ansvar mellan olika regeringar över tid. Den tidigare alliansregeringen anslog till exempel inte tillräckliga medel för skötsel av skyddad natur. Men jag är stolt över att vi moderater i vår budgetmotion anslår rejält höjda anslag just för skyddad natur.

En grund för arbetet framåt borde vara det som jag efterlyser i min interpellation: att staten gör en ordentlig inventering av och en ordentlig kostnadsberäkning över hur stort skötselbehovet är och inte bara jagar vidare efter nya hektar. Är ministern inte beredd att få fakta på bordet?

Anf. 10 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är spännande att höra Johan Hultberg. Intensiteten i anförandet och ambitionen, som den låter i talarstolen, måste berömmas. Till exempel sa Johan Hultberg i början: "Vi har högt ställda ambitioner ... när det gäller naturvård." Det låter som ett kollektivt "vi", där Johan Hultberg räknar in både sig själv och Moderaterna och mig och regeringen. Jag måste sätta ett väldigt stort frågetecken för vilka "vi" det gäller. När jag tittar på Moderaternas politik är det inte vad jag ser.

Johan Hultberg talar om ett dubbelfel. Då kan det ifrågasättas varför han skriver en interpellation om att skötseln av skyddade områden är för liten, medan den budgetmotion som Moderaterna fick igenom i riksdagen 2018 – den budget som de tvingade igenom under en pågående regeringskris med en övergångsregering och som faktiskt har styrt Sveriges politik bland annat när det gäller skydd och skötsel av värdefulla områden – ledde till att vi fick en i det närmaste halverad budget för skydd men också skötsel av värdefull natur. Om man har ett högt tonläge i en interpellation är det väl rimligt att man också svarar upp mot det i sin egen politik. Men den politik som man de facto har genomdrivit här i Sveriges riksdag pekar i en helt annan riktning. Det skulle jag säga kvalificerar sig för att benämnas som dubbelfel.

Det är också lite parodiskt att de först halverar budgeten och sedan låtsas vara indignerade över att skötseln av skyddade områden inte är tillräcklig. Man kan tycka att det hade varit smakfullt att följa upp orden med handling, att faktiskt leverera på det de låtsas säga. Tyvärr är det inte vad vi ser från varken Johan Hultberg eller Moderaterna.

Jag vill verkligen vända mig emot den beskrivning som Johan Hultberg försöker ge av att det pågår någon sorts högintensiv konflikt där staten skulle konfiskera mark. Om man tittar på hur verkligheten ser ut, vilket skulle kunna vara intressant när man ska ha en interpellationsdebatt, kan man se att det i så gott som vartenda fall där staten går in och gör ett naturreservat eller ser till att det blir ett skötselavtal, helt enkelt ser till att värdefull natur bevaras, så sker det i gemensam anda, tillsammans med markägarna. Markägarna är också i många olika former av enkäter och i de synpunkter de lämnar väldigt nöjda med affären och tycker att det har fungerat bra. Dessutom har de i de allra flesta fall fått inte bara marknadspris utan till och med en överkompensation. De får mer betalt när marken skyddas.

Jag tycker att det är ett dubbelfel av Johan Hultberg att försöka måla upp en bild av att det pågår någon sorts konflikt där markägarna råkar illa ut. Det är inte det jag ser. Det är inte heller det som framgår av den officiella statistiken. Johan Hultberg säger att han gärna vill ha data och statistik att utgå från. Då ska Johan Hultberg kanske börja med att gå tillbaka till den statistiken och titta på hur markägarna uppfattar de affärer som görs när staten går in och skyddar värdefull natur. Det är bara ett förslag från mig.

Kontentan är att Miljöpartiet och regeringen gör båda sakerna. Vi klarar av att skydda värdefull natur och därmed fullgöra de åtaganden som Sverige har gjort internationellt och som vi har i våra miljömål. Vi klarar också av att sätta av betydligt mycket mer pengar för att sköta värdefull natur än någon tidigare regering har gjort. Vi inser nämligen att man måste kunna göra båda. Man måste kunna hålla två bollar i luften. Annars begår

Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Nu var det ett ganska högt tonläge från miljö- och klimatministern. Jag utgår från att det är ett uttryck för att ministern är pressad av det faktum att vi har allvarliga bekymmer med den naturvårdspolitik som han och hans regering företräder.

Herr talman! Per Bolund säger att han tycker att man ska gå ut i verkligheten. Verkligheten här i Stockholms innerstad är kanske en annan än verkligheten hemma i min valkrets Fyrbodalen. Jag har mycket kontakt med markägare där. De ger inte riktigt uttryck för den stora samstämmighet och goda relation som Per Bolund ger uttryck för här.

Min poäng är att det blir en väldigt konstig signal till skogsägare om de bedriver skogsbruk på ett sådant sätt att höga naturvärden skapas, så höga att staten går in och säger att skyddet av marken är av ett sådant allmänt intresse att staten måste ta över ansvaret, men staten sedan brister i sin skötsel av den skyddade naturen när de väl tagit över ansvaret.

Ofta är det till exempel så, herr talman, att det krävs att man går in och gör röjningsinsatser för att få bort gran. I södra Sverige sker en allvarlig förgraning av landskapet. Det blir på många platser mindre lövskog. Men den typen av natur är ofta skyddsvärd och behöver främjas. Då krävs det skötsel.

Jag tycker att den nuvarande regeringen tar en springnota här. Man jagar hela tiden nya hektar och höjer ambitionerna för hur mycket natur som ska skyddas. Men man vägrar att ta ansvar för den natur som redan är skyddad. Detta skickar, menar jag, en väldigt allvarlig signal ut till Sveriges 330 000 skogsägare, som man måste få med sig om man på riktigt ska kunna nå målet Levande skogar. Jag tror ändå att miljö- och klimatministern likaväl som undertecknad förstår att staten inte kan nå det målet. Det måste vi göra tillsammans, med insatser från samhällets sida men också med alla frivilliga insatser från Sveriges skogsägare och det stora ansvar som de är beredda att ta.

Sedan är det en felaktig beskrivning som miljöministern gör av Moderaternas politik. Framåt föreslår vi rejält höjda anslag till skötsel. I Moderaternas budgetmotion, som ligger på riksdagens bord i detta nu, anslår vi mer pengar till Skogsstyrelsen. Vi har högre anslag till skydd – nej, till skötsel av värdefull natur både nästa år och åren därefter. Om det blir så lyckligt, herr talman, att Moderaternas budgetmotion går igenom blir det 350 miljoner mer som satsas på skötsel av värdefull natur 2022, och anslaget höjs med 450 miljoner kronor 2023 och 2024. Vi prioriterar alltså skötseln av värdefull natur, för vi tycker att det är viktigt att staten slutar att ta en springnota och börjar ta ansvar för de områden där staten åtagit sig detta.

Herr talman! Det som jag efterlyser i min interpellation är inte bara bättre skötsel, utan också att man ska få en bättre uppfattning om hur det ser ut. Ministern påstår att det finns goda beräkningar, men sanningen är ju den att det är ganska lösa boliner. Skogsstyrelsen har som sagt gjort en gedigen inventering, men det ser väldigt olika ut på Sveriges länsstyrelser när det gäller hur man har följt upp naturreservat och andra skyddade områden. Jag menar att det behövs en nationell inventering, så att jag och Per

Svar på
interpellationer

Bolund kan ha en gedigen faktagrund för kommande debatter här i riksdagen.

Anf. 12 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det var ett väldigt intressant anförande Johan Hultberg höll här. Jag hoppas att alla åhörare noterade hur han snubblade lite grann på orden. Han sa att Moderaterna ökar anslagen till skydd. Sedan ändrade han sig till att det handlar om skötsel. Det var inte en slump, kan jag avslöja för alla åhörare här, utan det beror på att Moderaterna i sin budgetmotion fullständigt slaktar anslagen för att skydda värdefull natur. Man drar ned på dem brutalt.

Det var också detta man gjorde i sin budget för 2018, som gick igenom i riksdagen. Det gällde även anslagen för skötsel, som man också slaktade i budgeten för 2018. Man väcker en motion i Sveriges riksdag och agerar på ett sätt som gör att man får igenom den i riksdagen, även om man inte får en majoritet. Detta blir den politik som faktiskt genomförs i Sverige och som innebär att man drar ned kraftigt på anslagen för både skydd och skötsel av värdefull natur. Kan man då stå i talarstolen och låtsas vara överraskad över att det finns för lite pengar till skötsel? Är det att vara ärlig gentemot åhörarna och väljarna? Jag skulle säga att det inte är det. Både jag och Johan Hultberg vet att det i Moderaternas budgetmotion, som läggs på riksdagens bord, inte finns mer pengar till skydd och skötsel av värdefull natur, utan mycket mindre pengar till skydd och skötsel av värdefull natur.

Uppenbarligen är inte heller Johan Hultberg – trots att han låtsas att han är det och upprepar det gång på gång – intresserad av offentliga uppgifter, till exempel om hur nöjdheten ser ut hos de markägare som har träffat olika former av uppgörelser med staten om skydd av natur, antingen genom att staten köpt marken eller genom att man ingått frivilliga skötselavtal eller gjort liknande insatser. Där är nöjdheten stor. Om Johan Hultberg säger att han vill ha offentlig statistik – försök då använda den, till exempel i nästa interpellation! Det skulle kanske höja nivån på diskussionen. Det är ett förslag från min sida.

Johan Hultberg säger att staten inte kan nå målet gällande skydd av värdefull natur. Man får nog utgå från att Johan Hultberg säger så på grund av sina egna erfarenheter och sin egen bakgrund. Om Moderaternas politik skulle genomföras skulle vi självklart inte nå målet. Jag är den första att hålla med. Detta är verkligen helt sant. Och det är det som är att ta en springnota.

Det är alltså Moderaterna som tar springnotan. Här i riksdagen har man ställt sig bakom att vi ska ha inte bara 1 utan 16 olika miljömål. Dessa gäller bland annat levande djur- och växtliv och värdefulla skogar som ska kunna finnas inte bara för oss utan även för våra barn och barnbarn. Där gör Moderaterna som vanligt. De skriver gärna under på de ambitiösa målen och de långsiktiga ambitionerna. Men när jobbet sedan ska genomföras kan man kallt räkna med att Moderaterna inte finns där. Då backar Moderaterna och tar – med Johan Hultbergs egna ord – en springnota som man sedan lämnar över till kommande generationer.

Eftersom Johan Hultberg nu säger sig vara intresserad av offentliga uppgifter kan vi titta på hur budgeten har utvecklats gällande skydd och

skötsel av värdefull natur. Skötseln var ju lite grann det som var temat i Johan Hultbergs interpellation.

Skyddet har ökat från 810 miljoner kronor 2014, då den borgerliga moderatledda regeringen styrde Sverige, till 3,7 miljarder 2022. Det är ungefär en fyra–femdubbling av anslagen för skydd av värdefull natur. Det var ett hack i kurvan 2018, när Moderaternas budget gick igenom. Då dök det rejält, kan jag säga. Men sedan har vi kommit tillbaka och till och med ökat anslagen jämfört med hur det var tidigare.

Vi kan också titta på skötseln – anslag 1:3 inom utgiftsområde 20. Anslaget låg på 638 miljoner kronor 2014, när Moderaterna utformade politiken. För 2022 ligger det på en bit över 2 miljarder kronor. Det är mellan tre och fyra gånger så mycket som när Moderaterna styrde Sverige. Under de här åren, 2015–2022, har regeringen lagt närmare 10 miljarder kronor på skötsel av värdefull natur. Det är en ambitionshöjning. Moderaterna föreslår en sänkning av ambitionerna. Låt det inte vara något tvivel om det!

Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag tror nog att det blir ganska klart för alla som följer den här debatten att det finns tydliga ideologiska skillnader mellan mig och Per Bolund. Vi har väldigt olika syn på skogsäggande, skogsbruk och hur man når högt ställda ambitioner.

Herr talman! Jag vill ändå säga att jag tror att jag och Per Bolund enas om en ambition om att vi som land ska skydda värdefull natur, nå våra miljömål och värna den biologiska mångfalden. Men jag har inte som ingångsvärde, herr talman, att det stora problemet för naturvärden och det stora hotet mot den biologiska mångfalden är Sveriges skogsägare – tvärtom. Jag menar att Sveriges 330 000 skogsägare gör ett väldigt viktigt arbete och är besjälade av och engagerade i att skapa höga naturvärden och att ta ansvar för att bruka sin skog på ett hållbart sätt, så att man kan leverera virke och andra material som driver den gröna omställning som gör att vi kan nå våra klimatmål och minska vårt beroende av fossil energi och energiintensiva material.

Ska vi nå miljömålet Levande skogar kan vi inte stirra oss blinda på hektarsmål, utan vi behöver skapa delaktighet och få med oss Sveriges skogsägare. Staten måste i första hand börja ta ansvar för redan avsatta områden. Ja, det är sant att Moderaterna anslår mindre pengar till att skydda ytterligare områden. Vi prioriterar i stället att ta ansvar för redan avsatta områden. Redan i dag är omkring 25 procent av Sveriges skogar undantagna skogsbruk. Vi tycker att det är rimligt att prioritera att sköta avsatta områden innan vi bildar nya naturreservat eller annat. Jag förundras över att miljöministern inte är beredd att skapa det underlag som jag efterlyser genom en nationell inventering och en kostnadsberäkning av hur stor den svenska skötselskulden är.

Anf. 14 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det är synd att en person som i inlägg efter inlägg säger sig vilja använda sig av offentliga uppgifter avslutar med falsk matematik. De 25 procent som Johan Hultberg hänvisar till är ju inte reservat och skyddad mark, utan det är fråga om impediment och liknande som skogsägarna inte kan använda för att det helt enkelt inte är tillräckligt stark tillväxt. Tittar man på verkligt skyddad mark, officiellt skyddad mark, hand-

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

lar det fortfarande tyvärr om mindre än 10 procent i Sverige. Det är till och med långt ifrån det som den tidigare moderatledda regeringen utlovade när man åkte iväg på internationella toppmöten, till exempel i Nagoya i Japan. Där pratade man om att vi skulle uppnå 17 procent. Det var redan då på er tid.

Jag håller med Johan Hultberg om en del av det han sa nu. Jag håller med om att det finns stora ideologiska skillnader mellan Moderaterna och regeringspartierna. En skillnad är att vi gör vad vi lovar. Det kanske man inte skulle tycka var en ideologisk skillnad, men det är det uppenbarligen.

När vi kommer överens om ett internationellt åtagande eller sätter ett miljömål i Sveriges riksdag gör vi vårt bästa för att genomföra det, till skillnad från Moderaterna som gör precis tvärtom. Som Johan Hultberg säger själv här i talarstolen drar man ned på ambitionerna när det gäller miljövård och skydd av värdefull natur.

Det verkar också finnas ett missförstånd hos Johan Hultberg. Skogsstyrelsen har anslag för områdesskydd. Men de får också användas för åtgärder i skyddad mark. När Moderaterna drar ned på de anslagen blir det mindre skötsel och inte mer skötsel.

Det är också så att vi gör många insatser. Som jag sa i mitt tidigare anförande gör vi en särskild satsning på skötsel av värdefull natur under de kommande tre åren. Vi gör också insatser för gröna jobb där människor som i dag är långt från arbetsmarknaden kan gå in och göra insatser för att till exempel ta bort invasiva arter och rusta upp naturreservat. Vi gör en särskild satsning på vandringsleder för att naturen ska bli mer tillgänglig.

Jag håller avslutningsvis med Johan Hultberg. Det stora hotet mot biologisk mångfald är inte Sveriges skogsägare. Det stora hotet för Sveriges naturvärden är Moderaterna och det blåbruna projektet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:18 om Migrationsverkets rutiner

Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Niklas Wykman har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att situationer där Migrationsverket sägs skicka individer till kommuner för att ansöka om ekonomiskt bistånd inte ska uppstå, och i så fall när.

Bakgrunden är att Migrationsverket enligt frågeställaren har skickat individer som nekats asyl till Sigtuna kommun och släppt av dem vid kommunhusets entré. Enligt frågeställaren ska det röra sig om personer som i regel inte klarar sig själva och som väl på plats i kommunen söker ekonomiskt bistånd.

Inledningsvis vill jag bemöta påståendet att Migrationsverket använder Sigtuna kommun som en avlastningsplats. Jag som minister kan såklart inte gå in på hur enskilda ärenden handläggs, men att säga att myndigheten rutinmässigt släpper av personer vid kommunhusets entré är inte korrekt.

Utgångspunkten är att personer som har fått ett slutgiltigt avslag på sin asylansökan ska återvända till sitt hemland. Återvändandet ska i första hand ske frivilligt, men annars kan det ske med tvång.

Regeringen har under de senaste åren vidtagit många åtgärder som förbättrar förutsättningarna för ett effektivt återvändande, bland annat lagändringar som underlättar myndigheternas verkställighetsarbete och tillskott av medel för att kraftigt utöka antalet förvaringsplatser.

Vidare har regeringen gett Statskontoret i uppdrag att analysera och föreslå åtgärder för att effektivisera Migrationsverkets, Polismyndighetens och Kriminalvårdens arbete med återvändande. Uppdraget kommer att redovisas senast den 14 januari nästa år.

Personer som fått avslag på sin asylansökan, och som valt att inte återvända inom tidsfristen för frivillig avresa, har som huvudregel inte längre rätt till bistånd enligt lagen om mottagande av asylsökande med flera, även kallad LMA.

Även om en person inte har rätt till bistånd enligt LMA har kommuner möjlighet att på frivillig väg ge nödbistånd. Detta är dock ingen rättighet, utan det är upp till varje kommun.

Regeringen beslutade den 16 september i år att utredningen Ett ordnat initialt mottagande av asylsökande ska tillsättas. Utredningen ska bland annat tydliggöra hur de förmåner och insatser som erbjuds inom ramen för bistånd enligt LMA kan samordnas med insatser enligt socialtjänstlagen och andra regelverk. Utredningen ska även ta ställning till när personer ska upphöra att omfattas av LMA.

Uppdraget att se över LMA, som också omfattar att utvärdera konsekvenserna av 2016 års förändringar i lagen, ska redovisas genom att ett slutbetänkande lämnas senast den 16 februari 2023.

Anf. 16 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! När Anders Borg var finansminister i Sverige utsågs Sverige till Europas bästa land. Nu när Morgan Johansson är justitieminister har Sverige utsetts till Europas farligaste land. Det är rätt stor skillnad på de två sakerna.

Det finns givetvis inte en enskild förklaring till varför Sverige nu klassificeras som Europas farligaste land under Morgan Johanssons ledning. Det går heller givetvis inte att lasta Morgan Johansson enskilt för den utvecklingen.

Det är givetvis inte enkelt att vara justitieminister i en regering som har en finansminister i termer av Magdalena Andersson som konsekvent vägrar att tillföra resurser till brottsbekämpande myndigheter och statens kärnuppgifter, såsom ordning och reda i folkbokföringen, tillräckliga resurser för såväl Skatteverket som Statistiska centralbyrån och att hålla koll och ordning i Sverige. Då blir uppgiften som justitieminister tuff. Det förstår alla, och det är alldeles uppenbart för alla att Morgan Johansson inte ensam kan lastas för detta.

Herr talman! När man däremot som ansvarigt statsråd antingen inte ser verkligheten eller konsekvent beskriver den på ett felaktigt sätt blir det också svårt att rikta åtgärder som möter de problem som Sverige har. Vi såg i går ett exempel på projektet Sluta skjut, som justitieministern menade hade haft närmare 100 avhoppare men som i Expressen visade sig ha 6, enligt den granskning som de hade gjort. Det är stor skillnad på närmare 100 och 6, Morgan Johansson.

I den här diskussionen säger Morgan Johansson med bestämdhet att det inte finns någon dumpning utanför kommunhuset i Sigtuna kommun. Många som bor i Sigtuna kommun och ser på den här debatten undrar ifall Morgan Johansson verkligen tycker att det är de, det relativt sett lilla antalet personer som är invånare i Sigtuna kommun i förhållande till Sveriges befolkningsmängd totalt sett, som själva och ensamma ska betala när statens utvisningar inte fungerar.

Det upplever människor som orimligt eller orättfärdigt och väldigt svårt. Det är väldigt svårt för de människor som bor i Sigtuna kommun att ta ansvar för utvisningar som inte lyckas och att ta finansieringsansvar. Morgan Johansson säger att de inte behöver ta det. Det är helt frivilligt för kommunen att ta ansvar. Okej, men Migrationsverket bokar taxiresor.

Enligt de uppgifter som förekommit i medierna och som jag förstår också är verifierade av kommunen handlar det om fem till tio fall per år då det kommer personer, som har fått utvisningsbeslut, med en taxi från Migrationsverket och lämnas utanför kommunhuset. Sedan säger Morgan Johansson: Det är frivilligt att ta ansvar för de personerna eller inte. Det behöver kommunen inte göra. Sanningen är den att det är Morgan Johanssons stora misslyckande som ligger bakom det här. Det är personer som skulle ha utvisats. Kanske kan vi på ett vanligt enkelt språk, Morgan Johansson, reda ut vad ministern tycker borde gälla i det här fallet.

Det finns en person. Personen ska utvisas. Utvisningen kan inte verkställas. Min egen uppfattning är att det rimliga givetvis vore att – i den mån en utvisning inte kan verkställas, det kan självklart finnas goda skäl till att en utvisning inte kan verkställas – staten, som har ansvar för flyktingpolitiken, också tar ansvar för att personen förvaras och omhändertas på ett sådant sätt som är rimligt fram till dess att utvisningen kan verkställas. Inte att man sätter personen i en taxi till närmaste kommunhus och sedan säger: Det är ett frivilligt ansvar för kommunen. Antingen får personen stå kvar där ute, eller så tar ni ett ansvar. Jag tycker inte att det är anständigt för Sverige att göra på det sättet.

Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag undrade ett tag in i Niklas Wykmans anförande när han skulle komma in på själva frågan i interpellationen som vi talar om här. Men efter att ett par minuter ha talat om annat kom han till slut in på den. Det kan jag säkert också kommentera lite senare.

Vi börjar med att titta på sakfrågan här. Det är på något sätt symtomatiskt för ett moderat parti som helt håller på att gå bort sig i den högerpopulistiska sörjan att man inte ens drar sig för att bygga sina interpellationer på rena skrönor och vandringssägner, för det är vad vi talar om här.

Nej, Migrationsverket har inte betalat några taxiresor från förvaret i Märsta till kommunen, vilket har påståtts. Det har inte skett. Nej, Migrationsverket skickar inte människor systematiskt till kommuner för att de ska söka socialbidrag. Det är en skröna. Det är råtten i pizzan. Det är en vandringssägen som man gärna vill försöka föra vidare.

Det finns däremot en moderat politiker i Sigtuna som heter Mattias Askerson – Niklas Wykman känner säkert honom – som har påstått detta och som har skrivit brev till Migrationsverket om det. Migrationsverket

bjöd då tillsammans med länsstyrelsen in till ett möte med den här Mattias Askerson för att fråga honom vad i all världen han menade.

Vet Niklas Wykman vad som hände då? Då sprang Mattias Askerson och gömde sig. Han vill inte vara med på något möte. Han ville inte öga mot öga försvara det som han hade påstått. Det tycker jag säger allt om vad det här är för någonting – det är en skröna som Wykman nu alltså följer upp i självaste riksdagen i en särskild interpellation.

Det är inte sant att Migrationsverket använder några kommuner som något slags avlastningsplatser. Det gör däremot Sigtuna kommun, och det är något som jag skulle vilja att Niklas Wykman kommenterar. Sigtuna kommun är nämligen en av de kommuner som systematiskt dumpar sina nyanlända i andra kommuner.

Jag tog faktiskt med mig en hel rad artiklar med exempel på just detta. Kramfors är en sådan kommun där Sigtuna dumpar sina nyanlända, och jag läser: ”I fjol fick Kramfors ta emot ett tjugotal personer från Solna och Sigtuna, som man anser är de största ’dumparna’. Kommunerna misstänks att medvetet anordna flyttar till andra kommuner för att skjuta över kostnad och ansvar.”

Så agerar Sigtuna kommun och för övrigt också Solna kommun, som, vad jag förstår, är Niklas Wykmans hemkommun.

Detta är inte de enda. Det finns många andra exempel. Vi har Staffans-
torp, en annan moderat kommun som gärna ordnar bostad i Malmö till de nyanlända. Kommunen har också gjort sig känd för att placera nyanlända i husvagnar, och så fort tvåårsgränsen löper ut gör man allt för att skjuta över ansvaret till andra kommuner. Stockholm har en förkärlek för att placera sina nyanlända bland annat i Filipstad i Värmland. Filipstads kommunalråd säger att man får två tre nya fall i veckan.

Min uppmaning till Niklas Wykman är att, i stället för att stå här och dra skrönor om Migrationsverket, försöka att göra någonting åt hur moderata politiker agerar i de här kommunerna. Syftet med bosättningslagen som vi införde 2016 var att kommunerna skulle ta ett långsiktigt och gemensamt ansvar för de nyanlända så att inte alla skulle hamna i princip i samma kommuner. Man skulle dela på ansvaret. Detta undergrävs nu av de här moderatkommunerna.

Ta tag i dina egna moderatkamrater, Niklas Wykman, och se till att de följer lagstiftningen i stället för att stå här och föra vidare vandringssägner och angripa Migrationsverket!

Anf. 18 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Alla som lyssnar på detta, jag själv inkluderad, slås givetvis av en enda sak: När den ansvariga personen för något, i det här fallet Morgan Johansson, inte vill prata om sakfrågan i sig utan vill flytta fokus till en helt annan fråga, ja, då är det ett erkännande av fel och skuld. Det förstår alla. I viss mån, även om det kanske inte är Morgan Johanssons mening, vill jag ändå tacka för det. Hade Morgan Johansson haft rent mjöl i den här påsen hade han inte försökt skifta debatten till att handla om något annat.

Herr talman! Det blir något surrealistiskt när Morgan Johansson hävdar att det här inte har skett. Sigtuna kommun säger att det kommer fem till tio sådana fall per år. Morgan Johansson säger att det inte finns ett enda sådant fall. Någon måste ju ha fel om den verklighetsbeskrivningen.

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

Antingen har Morgan Johansson rätt kring att det sker närmare hundra avhopp tack vare Sluta skjut-programmet eller så har Expressens granskning rätt om att det är sex avhopp. Precis som i det här fallet är det antingen som Sigtuna kommun säger, alltså fem till tio fall per år, eller som Morgan Johansson säger, nämligen att det inte finns några sådana fall.

Herr talman! Om man inte har en klar och tydlig bild för sig av verkligheten kan man inte heller lösa de problem som finns. Jag tror att det är den här Twitterbilden av verkligheten som har bidragit till att svenska problem har förblivit olösta och också därför som Morgan Johansson som justitieminister har fått Sverige utnämnt till Europas farligaste land. Detta, herr talman, är ingen bra utveckling.

Det återstår att se om vi får möjlighet att utvärdera Morgan Johanssons ansvar över två hela mandatperioder. Det ska ju till en regeringsombyggnad innan dess. Men om det blir så är ändå frågan: Hade det inte varit bättre att se verkligheten som den är? Är Morgan Johansson innerst inne verkligen övertygad om att Sigtuna kommun ljuger? Sigtuna kommun uppger att det kommer fem till tio sådana här fall varje år. Morgan Johansson säger att det inte förekommer några sådana fall. Vad är sant och vad är falskt? Finns det någon liten retorisk detalj i det Morgan Johansson säger som gör att det han säger ändå är sant, fastän verkligheten är en annan? Så kan det vara.

Om vi ändå ska ta oss an verkligheten, har det förekommit fall där Migrationsverket har beställt taxi till personer med utvisningsbeslut till kommunhusets entré i Sigtuna? Har det förekommit något sådant fall? Kanske ska vi börja med denna väldigt enkla och triviala fråga. Utifrån det kan man sedan givetvis ställa sig andra typer av frågor, till exempel om det är rimligt att en enskild kommun ska ta finansieringsansvar för utvisningshotade personer. Eller hade det varit bättre om Morgan Johansson under sina sju år i ansvarsposition fått ett system på plats där staten på ett fungerande sätt tar detta ansvar?

Nu, herr talman, pratar Morgan Johansson om att det ska tillsättas någon utredning, man ska se över system och så vidare. Men som Morgan Johansson själv skrev när han var i opposition: När man har haft makten i sex sju år kan man inte skylla på någon annan. Då är det ens eget ansvar hur saker och ting är. Nu är det Morgan Johanssons ansvar.

Min fråga blir trots allt: Har det förekommit att Migrationsverket har beställt taxi och skickat personer till Sigtuna kommunhus? Det är en ja- eller-nej-fråga.

Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här är vådan med Niklas Wykmans repliker. När han inte har någonting att hålla sig till i talarstolen går trådarna åt olika håll. Det är många frågor här nu. Det handlar om våldet, det handlar om avhopp, det handlar om Sigtuna kommun, det handlar om vem som kan utvisas eller inte och det handlar om taxiresor.

Jag kan inte ta alltihop, men låt mig börja med avhopp. Niklas Wykman påstår nu för andra gången att jag har sagt att det är 100 avhopp i Malmö. Nej, jag har sagt att det är 80 avhopp i Malmö. Vad är källan till detta? Jo, det är den rapport som fyra statliga myndigheter lämnade in till regeringen i februari i år. Där står att i Malmö hanterade man 80 avhopp

förra året, vilket för övrigt är en mycket hög siffra. I Stockholm hanterade man 30 avhopp.

Min källa är alltså en rapport inlämnad av fyra statliga myndigheter som just har tittat på avhopparproblematiken. Den källan tänker jag stå för, för jag utgår ju från att kommunerna själva har lämnat in siffrorna. Det jag reagerade över i den delen var just att man hade så pass många avhopp från gängkriminaliteten i Malmö, enligt min uppfattning till följd av att man har satt en väldigt hård press på de kriminella i Malmö genom Sluta skjut-programmet. I Stockholm var det däremot ett förhållandevis lågt antal avhopp, inte minst mot bakgrund av att den kriminella miljön är mycket större i Stockholm än vad den är i Malmö. Detta kan också hänga samman med, vilket är det resonemang jag har fört, att antalet skjutningar i Malmö har minskat med två tredjedelar de senaste tre åren, medan de ligger på en väldigt hög nivå i Stockholm.

Det finns alltså 80 avhopp i den rapport som har lämnats in till regeringen. Det är den siffran som finns: 80 avhopp i Malmö, 30 i Stockholm. Då har vi förhoppningsvis rätt ut den frågan.

När det gäller själva sakfrågan finns det inte någon sakfråga i den meningen. Det är inte så att Migrationsverket på något sätt systematiskt använder någon kommun som något slags avlastningsplats. Det förekommer faktiskt inte. När en moderatpolitiker angriper Migrationsverket på det här sättet genom att skriva brev och säga att så här håller ni på och Migrationsverket och länsstyrelsen då bjuder in den ansvariga politikern för att ställa frågan vad exakt han menar, ja, då vill han inte träffas. Det tycker jag är väldigt talande för vad det här är för en fråga: Det är i huvudsak ett politiskt spel från en del moderatpolitiker som håller på att försöka sätta en sådan bild. Den går vi inte på.

Jag ställde en fråga till Niklas Wykman som han inte har kommenterat över huvud taget, nämligen att det kanske är så att det är vissa kommuner, framför allt moderata kommuner, som gör andra kommuner till avlastningsplatser genom att ordna bostad åt sina nyanlända i andra kommuner eftersom man inte vill ha dem i sin egen kommun. Hur ser Niklas Wykman på den saken?

Jag radade upp en rad kommuner. Sigtuna är en sådan kommun. Solna – Niklas Wykmans egen kommun – är en sådan kommun. Stockholm är en sådan kommun. Staffanstorps har gjort sig känt för att placera sina nyanlända i husvagnar, för att man sedan ska kunna göra sig av med dem så fort som möjligt; gärna köra in dem till Malmö.

Det är den gamla klassiska moderatpolitiken, nämligen att inte ha fattigt folk i kommunen utan i stället segregera samhället genom att köra ut de människor man inte vill ta ansvar för. Det var aldrig syftet med boställningslagen, utan syftet var att ta ett långsiktigt ansvar.

Migrationsverket gör inte så på ett systematiskt sätt. Nej, det förekommer inte. Men svara på frågan, Niklas Wykman, om hur dina kommuner agerar mot andra kommuner.

Anf. 20 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Först och främst tackar jag Morgan Johansson för svaret: Nej, det förekommer inga sådana resor, och det förekommer inte att Migrationsverket beställer taxi till personer som ska utvisas och skickar dem till kommunhuset i Sigtuna.

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

Det är bra att Morgan Johansson har gett sin tydliga bild av verkligheten. I realiteten menar Sigtuna kommun att det förekommer fem till tio sådana fall varje år, och nu får vi utreda vem som har rätt. Har Morgan Johansson rätt om att det inte finns sådana fall, eller har Sigtuna kommun rätt om att det finns fem till tio sådana fall varje år? Det är allvarligt om ministern har fel, men det återstår att se.

Moderaterna har fått ta ett stort ansvar när det gäller Sigtuna kommun. Det vet Morgan Johansson. Han har säkert sett *Uppdrag granskning*, där det framkommer hur Morgan Johanssons parti var involverat i väldiga affärer som ledde till att Socialdemokraterna fick avgå och lämna ifrån sig makten. Det dröjer nog innan de kommer tillbaka – för att uttrycka sig mildt – efter hur de har skött kommunen. Nu när det i stället är ordning och reda blir det svårt för regeringen att använda Sigtuna kommun som en avlastningsplats för sina egna problem.

Morgan Johansson har varit ansvarig minister länge och stiftat en lag som säger att kommunen ska ta ansvar under två år. Så gör kommunerna så, och sedan blir Morgan Johansson arg. Jaha!

Om Morgan Johansson hade tyckt att kommunen skulle ta ansvar i tre, fyra, fem eller sex år hade det stått Morgan Johansson fritt att stifta den lagen, men det har Morgan Johansson inte gjort. Sedan är han arg på de kommuner som när det har gått två år inte förlänger och ger förtur i bostadsköer. Människor får i stället vända sig dit där det finns lediga bostäder.

Men det står Morgan Johansson fritt att välja ett annat antal år än det som Morgan Johansson har valt. Men Morgan Johansson är jättearg på sin egen politik, och det förstår jag. Morgan Johansson är justitieminister, och Sverige är utnämnt till Europas farligaste land. Det är dags att ta ansvar.

Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag har sagt att Migrationsverket inte använder kommunerna på ett systematiskt sätt för att göra dem till avstjälningsplatser för folk som egentligen ska utvisas.

Men det är ju så att alla människor i Sverige, också de som har ett utvisningsbeslut, har rätt att söka socialbidrag, det vill säga ekonomiskt bistånd. Det gäller också i dessa fall. Men om man har ett utvisningsbeslut är det upp till kommunen att bedöma om det ska ges nödbistånd eller inte. Det är möjligt att Sigtuna kommun har haft ett antal individer som har sökt ekonomiskt bistånd – och då får de ärendena hanteras, men det är en annan sak.

Niklas Wykman och hans partivänner påstår att Migrationsverket systematiskt skickar dessa människor till kommunen för att de ska söka ekonomiskt bistånd. Nej, det förekommer inte på något systematiskt sätt. Sedan kanske man hittar något enskilt exempel, men det kan jag inte svara på. Men det får i så fall redas ut. Om den här Mattias Askerson kan dyka upp på ett möte med länsstyrelsen och Migrationsverket så att han kan svara på vad han menar med anklagelserna, ja, då kan de redas ut mellan Migrationsverket och kommunen.

Det är symtomatiskt att när man får en kallelse att svara på frågan om vad man egentligen menar, då vill man inte vara med på mötet, och sedan

går man och gömmer sig. Det får redas ut mellan kommunen och myndigheten.

Sådant här är så typiskt i den här frågan; nu gäller lagen i bara två år, och efter att de två åren har gått ut vill inte moderatkommunerna ta ansvar längre. Det är precis så typiskt. Själva syftet med lagen var att ta ett långsiktigt ansvar för dem som kommer till kommunerna. Återigen avslöjas det hur moderater agerar i dessa lägen. Då vill de bara göra sig av med dessa människor så fort som möjligt, som de egentligen skulle ha tagit ansvar för. Det är avslöjande.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellationerna 2021/22:36 och 50 om stöden till SAS

Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Lorena Delgado Varas har frågat mig om jag har kunskap om hur många företag som fått permitteringsstöd och som i dag inte respektar återanställningsrätten och hur jag och regeringen avser att arbeta för att de företag som har fått permitteringsstöd respekterar återanställningsrätten så att arbetare kan återgå till sina tjänster. Vidare har Lorena Delgado Varas frågat mig hur jag avser att arbeta för att motverka att företag skapar nya företagsstrukturer för att kunna ta in anställda från andra länder med sämre löner och anställningsvillkor samt att de ersätter anställda med bemanningskonsulter. Slutligen har hon frågat mig om staten som största ägare av SAS kommer att ge tydliga direktiv angående de anställdas rättigheter.

Ali Esbati har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att följa upp användningen av permitteringsstöd och garantier som SAS åtnjuter samt om jag avser att vidta några åtgärder för att statligt ägda SAS inte ska föra en personalpolitik som undergräver den svenska kollektivavtalsmodellen.

Herr talman! Mot bakgrund av att många företag drabbats hårt ekonomiskt till följd av pandemin har regeringen vidtagit en rad åtgärder. Stöden syftar till att mildra konsekvenserna för jobb och företag under pandemin och för att se till att livskraftiga företag har förutsättningar att ställa om när väl krisen är över. Att följa upp och utvärdera åtgärderna är viktigt för att se hur de har påverkat näringslivets förutsättningar att klara de påfrestringar som pandemin inneburit och för att kunna dra lärdomar inför liknande situationer i framtiden.

Regeringen har därför givit ett uppdrag till Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Tillväxtanalys, att påbörja en strukturerad uppföljning och utvärdering av dessa stöds sammanlagda effekter på företagen.

Regeringen har även tillsatt en kommitté som ska göra en översyn av stödet vid korttidsarbete för att dra lärdomar om hur stödet har fungerat under pandemin och undersöka hur regelverket kan påverkas inför framtiden (dir. 2021:79).

Herr talman! SAS är ett börsnoterat bolag, och jag utgår från att SAS följer lagstiftning och regler i de länder som bolaget verkar. Om ett företag

inte följer regelverket är det en fråga för tillsynsmyndigheterna på området eller för rättsväsendet.

När det gäller de specifika stöd som SAS har fått ta del av och de krav som är förknippade med stöden följs kraven upp inom ramen för den löpande dialogen med SAS.

SAS och övriga bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolagslagen (2005:551). I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning. Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter, samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet. Bolagets bemanning och hantering av anställda är operativa frågor för SAS ledning och styrelse att hantera och är inte ägarfrågor. När det gäller frågor om löner och allmänna arbetsvillkor är det något som måste lösas i förhandlingar mellan arbetstäckarnas fackförbund och arbetsgivaren.

Herr talman! Med detta sagt har staten en ägarpolicy som beskriver statens förväntningar och krav på de bolag staten äger. I statens ägarpolicy framgår det att statligt ägda bolag ska agera föredömligt och agera på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende. SAS är, som bekant, inte ett av staten helägt bolag, men statens ägarpolicy reflekterar självklart de förväntningar regeringen har även på SAS.

Anf. 23 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Ministern säger att stöden syftar till att mildra konsekvenserna för jobb och företagande under pandemin och se till att livskraftiga företag har förutsättningarna att ställa om när krisen väl är över. Det blir, enligt min mening, lite motsägelsefullt när vi i dag ser konsekvenserna för de SAS-anställda.

De SAS-anställda gjorde betydande uppoffringar mot bakgrund av bolagets svåra situation. Facken gjorde allt i sin makt för att stötta företaget och hålla företaget flytande. De senaste två åren har 90 procent av alla anställda permitterats, och många SAS-anställda har fått lämna företaget på grund av pandemin. När folk avskedades sa man från företagets håll: Behåll uniformen! Så snart vi får företaget på fötter igen kommer ni tillbaka i tjänst.

I dag vet många att de inte kommer att återanställas om de inte uppfyller helt andra krav eller är villiga att anställas via ett annat bolag under helt andra förhållanden. SAS har helt enkelt avskedat för att anställa via SAS Ireland – eller SAS Connect, som det heter nu – eller via bemanningsföretag.

Det här är inte ens en ekonomisk fråga, har vi fått veta av facken. Det är alltså inte ens så att företaget kan peka på att det är ekonomiskt hållbart att göra på det här sättet. Inte för att jag tycker att det vore en anledning, men om vi nu ska tala i de termer som jag uppfattar att ministern följer är det inte försvarbart ens på det sättet. Det handlar i stället om att försvaga arbetarnas rättigheter och helt enkelt kringgå den svenska modellen.

Jag blir besviken på ministerns kalla hand i svaret. I går deltog vi i de SAS-anställdas demonstration här utanför. De och deras kamrater är värda ett bättre svar och ett större engagemang i detta.

Ministern pekar på att det finns en uppdelning mellan ägare, styrelse och ledning. Men jag antar att staten som största ägare har kontinuerliga samtal med ledningen. Det finns dessutom något som kallas ägarmakt, det vill säga att man kan använda sitt ägarskap för att trycka på för att ledningen ska respektera eller införa vissa åtgärder. Eller menar ministern på riktigt att regeringen tycker att det är helt okej att stå som ägare för företag som agerar antifackligt, motarbetar kollektivavtal och bidrar till social dumpning?

Anf. 24 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det var, måste jag tyvärr konstatera, ett svagt och innehållslöst svar som näringsministern levererade här. Jag blir uppriktigt sagt bekymrad och lite ledsen när näringsministern väljer att över huvud taget inte reflektera över eller ens kännas vid den dramatiska antifackliga offensiv som SAS-ledningen nu bedriver. Och inte nog med att det inte finns några som helst antydningar om att man skulle kunna överväga handling från regeringens sida; svaret innehåller inte ens några resonemang om problemen med att ett företag med ett betydande statligt ägande går i bräsch för att underminera den svenska eller nordiska arbetsmarknadsmodellen.

Jag tycker att det blir lite extra deppigt att se den här intensiva vägran att analysera och handla från en socialdemokratisk minister, som säkerligen i andra sammanhang håller högtidstal till den svenska modellen och talar om vikten av att värna kollektivavtalade löner och arbetsvillkor.

Eftersom det inte framgick av ministerns svar vad saken egentligen handlar om får jag säga något kortfattat om det.

Under pandemin har alltså SAS i likhet med andra flygbolag drabbats väldigt hårt, och det har förstås fått effekter på personalstyrkan. En stor andel av de anställda piloterna och kabinpersonalen har sagts upp. Men när personalbehovet nu ökar igen agerar SAS aggressivt för att gå runt återanställningsrätten, som är helt central i arbetsrätten. Detta gör man genom ett antal arrangemang som var på gång redan före pandemin men som man nu passar på att driva vidare och längre. Genom att använda sig av olika företagskonstruktioner som alla kontrolleras av SAS har företagsledningen, lite förenklat beskrivet, startat egna bemanningsföretag för att hyra ut personal till de egna flygningarna. För de många uppsagda SAS-medarbetarna innebär detta att de får söka sina egna jobb igen men nu med risken att tappa upparbetade löner och förmåner.

Vi talar alltså om ett bolag där staten har stora ägarintressen och som staten, skattebetalarna, under pandemin har tillskjutit stora extrabelopp just för att det ska klara sig och kunna agera som ett stabilt, modernt flygbolag. Jag tror inte att jag är ensam om att tycka att det är anmärkningsvärt att de medlen nu går till en omstrukturering baserad på villkorsdumpning och antifacklig maktförskjutning.

Ordföranden i Svensk Pilotförening omnämnde nyligen SAS-ledningens påhitt som ”juridiskt tveksamma och moraliskt oförsvarbara”. I Norge noterar jag att man från fackligt håll menar att hanteringen saknar motstycke i skandinaviskt arbetsliv.

Av detta märks i näringsministerns svar ingenting. Ingenting. Så jag får kanske lov att formulera frågan ännu tydligare. Ska vi förstå det som att regeringen uppfattar det som att ett bolag som tar emot statliga ägartillskott och andra stöd och sedan använder sig av atypiska anställnings-

former, helägda bemanningsbolag för att gå runt lagar och avtal och generellt fackföreningsfientlig praxis ändå har vinnlagt sig om att ”agera fördömligt och agera på ett sätt som gör att de åtnjuter offentligt förtroende”? Det är i så fall ytterligare en anmärkningsvärd position som denna regering intar.

Anf. 25 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Den här debatten tenderar till att bli lite goddag yxskaft. Vi har två vänsterpartister här som har ställt interpellationer till näringsministern, som har ägandefrågan på sitt bord. Det är klart att det finns relevanta frågeställningar här, men när vi kommer till debatt verkar diskussionen inte riktigt handla om just ägarstyrning och ägandefrågan.

När vi tittar på flyget ser vi att lågprisbolagen har kommit in på flygmarknaden under ganska lång tid, inte bara i Sverige utan över hela Europa. Det är klart att det är ett problem, för det har lett till prisdumpning. Konsumenterna tycker att det är bra. Men prisdumpningen betyder att andra bolag i flygbranschen, oavsett vilka bolag vi pratar om, får problem med att klara konkurrensen.

Som socialdemokrat är jag angelägen om att vi värnar den svenska modellen och aldrig accepterar att konkurrens innebär villkors- och lönedumpning. Det får inte gå ut över de anställdas villkor.

Den principiella frågan, eftersom vi har en aktiebolagslag här som vi inte riktigt kommer åt, borde kanske vara om staten ska äga bolag. Den andra frågan är om vi vill göra något åt det här. Ska vi göra något åt det måste vi agera på den internationella arenan, för det här händer ju inte bara i Sverige. Det händer över hela Europa. Det händer över hela världen. Det är alltså en fråga som vi borde lyfta upp såväl på EU-nivå som på internationell nivå i det samarbete som vi har inom ramen för ICAO, som är det internationella organet som jobbar med flygfrågor.

Man blir än mer beklämd när man kommer till den hemmapolitiska debatten om flyget. Där är vi socialdemokrater alltid tydliga med att alla transportslag behövs. Vi behöver satsa på Arlanda för att kunna bibehålla ett bra svenskt flyg. Det här motarbetar Vänsterpartiet. Vänsterpartiet driver en politik som innebär att det inte vill se något flyg över huvud taget. Det är klart att vi behöver ha bra och miljövänliga transportslag, men flyget behövs också. Då måste vi också ge flyget förutsättningar att bedriva en bra verksamhet i Sverige. Den frågan utelämnas helt.

När vi pratar om det internationella regelverket och om hur vi ska stärka arbetstagarnas rättigheter har inte minst den här regeringen under hela de två senaste mandatperioderna på ett väldigt aktivt och tydligt sätt drivit på EU-nivå till exempel frågor om transporter på väg, där vi nu också får resultat och implementerar regler som gör att vi kommer att kunna komma åt den osunda konkurrens som finns inom transport och på väg.

På samma sätt borde vi gemensamt kunna agera för att nå framgång också när det gäller flyget. Detta är ett problem med alla transporter – inte heller inom sjöfarten blir det alltid sjyst konkurrens eftersom olika nationella regler råder. Här behövs internationella regler, för det är helt oacceptabelt att vi ser hotet mot den svenska modellen, där pris- och lönedumpning blir konsekvensen.

Men det kan inte vara bolagsstyrningen som är grundproblemet här, utan det handlar om helt andra problem, som vi verkligen måste ta på all-

var. Jag menar verkligen detta. Jag hoppas att vi kan sträcka ut en hand och våga satsa på flyget och också på löntagarnas rättigheter.

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det har kommit ett antal frågor, men låt mig börja i en annan ände, den som Teres Lindberg pratade om.

Herr talman! Senast jag stod här och diskuterade flyget i en interpellationsdebatt var det också med en vänsterpartist, som då var väldigt kritisk till att staten hade gått in med stöd till flyget under pandemin. Sanningen är den, herr talman, att vi inte direkt gjort det med någon glädje eller entusiasm, utan vi gjorde det av ett mycket enkelt skäl: Hade vi inte gjort det förra året hade det inte funnits något SAS kvar. Då hade inte någon på SAS haft ett jobb i dag.

Jag tror, herr talman, att alla fortfarande ser och märker att läget för flyget är mycket svårt. Ja, det är lite bättre än förra året, men sanningen är att jag när jag tittade på de senaste passagerarsiffrorna såg att de var ungefär hälften av vad de var under motsvarande period 2019, det vill säga före pandemin. Det är så det ser ut.

Om man dessutom erinrar sig det som Teres Lindberg och interpellanterna själva delvis var inne på – att branschen och SAS har befunnit sig under press under en längre tid – står det klart att det är allt annat än ett idealläge som råder.

Jag har fått ett antal frågor om hur vi ser på den svenska modellen. Jag står inte bara till fullo bakom den – jag har själv arbetat i den. Jag har till och med jobbat för det fackförbund som organiserar just dem som jobbar på flygbolag. Jag har sett denna utveckling under ett antal år.

Precis som Teres Lindberg säger är det i viss mån lite vilda västern inom Europeiska unionen, där just de anställdas villkor har använts för att konkurrera. Det är klart att konsumenterna har märkt detta i form av lägre priser och annat, men det har också ett pris.

Den svenska staten äger – ofrivilligt, ska jag säga – 20 procent. Vi låg betydligt lägre, men vi var tvungna att gå in med resurser för att inte SAS skulle slås ut helt, något som ju vänsterpartisterna för inte så länge sedan var kritiska mot. Det har gjort att vi, liksom danska staten, äger 20 procent. Men det är likväl ett börsnoterat företag.

Vi är, oavsett om det handlar om SAS eller något annat svenskt bolag där staten har ett ägande, väldigt tydliga med att vi förväntar oss att man följer den svenska modellen. Vad innebär då den svenska modellen? Jo, att när man behöver göra förändringar – uppsägningar eller förändringar av organisation eller annat – måste man förhandla med facken. Det kravet ställer vi på SAS, liksom på alla andra bolag.

Jag har dessutom under min tid som näringsminister bidragit till att ändra i den statliga ägarpolicyen så att vi i dag när de statliga bolagen till exempel upphandlar underleverantörer också ställer krav på kollektivavtal och sjösta villkor. Det är naturligtvis just för att vi ska bidra till detta.

Svaret på frågan från både Ali Esbati och Lorena Delgado Varas är alltså att vi självklart till fullo står bakom den svenska modellen. Den innebär att man när man gör denna typ av förändringar måste förhandla med de fack som man har kollektivavtal med. Min bild är att man också gör och kommer att göra det.

Svar på
interpellationer

Sedan, herr talman, handlade många av frågorna också om pandemi-stöden. Självklart följer vi upp dessa. Skulle det visa sig att något bolag, oavsett vilket det råkar vara, inte följer de regler som gäller för dessa stöd finns det naturligtvis möjlighet att dra tillbaka stöden. Detta är något som Tillväxtverket aktivt jobbar med.

Anf. 27 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Det är intressant med en interpellant som inte interpellerar ministern utan vill driva opposition mot Vänsterpartiet. Jag tänker att Sverige ska visa vägen i många frågor, oavsett den internationella kontexten.

Regeringen har gett flygsektorn nästan 16 miljarder kronor. SAS har fått 400 miljoner i permitteringsstöd. Det är rätt så mycket kapital.

I en av ändringsbudgetarna som lades fram föreslog regeringen förvärv av aktier eller andra andelar för att rekapitalisera SAS med flera miljarder och inom denna ram öka statens röst- och ägarandel i SAS. Vid det tillfället krävde Vänsterpartiet att krav skulle ställas på SAS gällande modernisering och vidareutveckling på klimatområdet, för att klara av omställningen men också säkerställa jobben. Det måste ju finnas ett framtidsänk också; vi måste se på hur vi klarar jobb och klimat. Tyvärr fick vi inte gehör för detta.

Ett annat krav som Vänsterpartiet ställde var att krav skulle ställas på företag angående vinstuttag efter att de fått statligt stöd. Men regeringen valde att inte ställa några krav.

Man valde att göra detta för att hålla företaget flytande. Men inte ens med detta lyckas vi nu, för enligt mig borde det omfatta att behålla så många jobb som möjligt. Pengarna har i stället gått till att köpa elva nya Airbus och omstrukturera företaget så att man kan göra sig av med svensk personal. Är detta det hållbara företagande som regeringen pratar om? Har regeringen fått information om detta, med tanke på att staten är största delägare?

Det andra jag skulle vilja veta är: Om vi nu har varit så generösa med bidragen till SAS, hur generösa har de andra ägarna varit? Eller är det enbart det svenska folket som får stå för kostnaderna och konsekvenserna?

Anf. 28 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Jag noterar inledningsvis att den intensiva axelryckningshållningen inför de faktiska problemen inte bara gäller regeringen utan även den socialdemokratiska riksdagsgruppen mer allmänt; det är bra att känna till.

Detta är en viktig näringspolitisk fråga av flera skäl. Det handlar i väldigt hög grad om hur en hel näringsgren utvecklas i Sverige. SAS sätter i kraft av sin historia och sin storlek en ton.

Företagsledningen har också i den här vändan gått ut och sagt att det är helt nödvändigt att göra dessa saker för att bolaget ska vara konkurrenskraftigt på en internationell marknad. Men hur ofta och i vilken utsträckning ska man acceptera denna återkommande argumentation? Frågan är ju på vilken grund och till vilket pris denna konkurrens ska ske, och inte minst vilka det är som ska betala det priset.

SAS är inte löneledande internationellt inom flygbranschen, trots att man opererar med bas i länder som har ett relativt högt löneläge internationellt. Om tanken är att det är ren låglönekonkurrens som SAS-ledningen har tänkt sig bör staten som ägare ha synpunkter på detta, kan man tycka. Eller är tanken att skapa flexibilitet för företagsledningen genom att ställa sig utanför vad som räknas som god sed på den skandinaviska arbetsmarknaden? Detta är nämligen saker som kommer att vara bestämmande för vilken typ av flygindustri vi kan ha i Sverige – om den ska slå vakt om kunskaper, erfarenheter och kompetens som har byggts upp över tid med stor framgång, eller om det är kvartalsrapporter för finansmarknaderna och företagsledningens egna ambitioner att kringgå fackliga organisationer som ska gälla.

Apropå en annan diskussion som också dök upp här: Detta påverkar också i stor grad möjligheterna till klimatomställning inom flyget, i likhet med andra verksamheter som är teknik- och innovationstunga och samtidigt utsläppsintensiva. En ordnad omställning av flyget kräver till att börja med att staten är mer involverad och inte bara tvår sina händer, och omställningen blir lättare och mer möjlig om personalstyrkan genom sina fackliga organisationer är involverad i bolagets framtidsstrategier – inte motarbetad eller hänvisad till osäkra påhugg.

Jag har lyssnat förgäves efter något som påminner om sådana här resonemang från näringsministerns sida. Men det finns inte. Det är ingen som tänker något annat än att det krävs uppoffringar från olika håll när ett företag och en bransch är i kris. Det tror jag att alla anställda i SAS också förstår och håller med om.

Men frågan är: På vilket sätt ska priset betalas? Vem är det som gång på gång ska vara flexibel och göra avkall på sina upparbetade rättigheter? Vad har till exempel SAS-ledningen själv bidragit med i form av uppoffringar?

Jag tänker att detta är viktiga frågor för SAS och för flygmarknaden men också mer brett. Vi vet sedan tidigare att när arbetsgivare hittar på olika sätt att trixa sig runt kollektivavtal och lagar är det någonting som sprider sig till andra verksamheter också. Jag tycker i alla fall att det känns ganska märkligt att svenska staten som ägare i företaget tvår sina händer och säger att det är på detta sätt det måste vara.

Anf. 29 TERES LINDBERG (S):

Herr talman! Jag kände mig lite påhoppad av en av interpellanterna. Jag vill påminna både kammaren och interpellanterna om att det står alla 349 riksdagsledamöter helt fritt att delta i interpellationsdebatter, så även undertecknad, oavsett om man har skrivit en interpellation eller inte.

Jag begärde ordet efter att jag hade hört interpellanternas inlägg, som jag inte tyckte riktigt stämde överens med det ansvarsområde som låg på näringsministern, för frågan i sig är mycket bredare.

Herr talman! Jag vill vara tydlig med att vi socialdemokrater står upp för den svenska modellen. Vi står upp för den skandinaviska modellen, och vi kommer aldrig att acceptera vare sig villkorsdumpning eller lönedumpning som en konsekvens av ökad konkurrens. Sådant måste vi agera emot, men vi måste agera på ett sätt som också ger framgång och leder till förändringar på riktigt.

Flyget är en stor och viktig fråga. Detta handlar mycket om företags konkurrenskraft och möjligheter att överleva, och ska vi förbättra konkurrenskraften måste vi för det första tro på flyget. Vi måste tro på att flyget har en framtid. Då måste vi se klimatutmaningarna. Vi måste fasa ut de sämre bränslena, vara öppna för ny teknik och se till att få fram nya typer av flyg som gör att vi kan få ett miljövänligt flyg. Samtidigt måste vi lyfta konkurrensfrågan och frågan om löntagarnas rättigheter på internationell nivå, precis på samma sätt som vi har gjort med flygsäkerheten under mycket lång tid. Detta gör vi i EU och i ICAO.

Låt oss ta frågan dit där den hör hemma. Jag skulle vara väldigt glad om Vänsterpartiet ville vara med på det.

Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Det blir ju lite motsägelsefullt om man säger att man står upp för den svenska modellen och samtidigt kräver att Sveriges riksdag eller jag själv som minister i någon form av ministerstyre ska göra upp villkoren. För mig handlar den svenska modellen, både när jag själv jobbade fackligt och i mitt arbete som politiker, om att se till att arbetstagarna får organisera sig, skriva kollektivavtal och komma överens om villkoren. Bra och sjysta villkor och bra arbetsmiljö är ändå den fackliga kärnan.

Herr talman! När det gäller de statliga bolagen har vi inte minst under min egen tid som näringsminister skärpt kraven på hur de ska agera.

Detta innebär förstås inte att det inte sker förändringar. Jag tror att också Vänsterpartiet inser att om man sitter i Sveriges riksdag och säger att ingenting får röras kommer det bara att leda till att de här företagen inte kommer att finnas kvar. Därmed kommer ingen att ha ett jobb att gå till. SAS är ett bra exempel här.

Det var inte så länge sedan vi stod här och debatterade och Vänsterpartiet var kritiskt till att vi hade gått in och stöttat SAS under pandemin. Utan det stödet hade det inte funnits något SAS. Och jag skulle ändå inte säga att faran är över än. Även om vi ser att stora delar av svenskt näringsliv har kommit igen efter pandemin och att de stöd vi gick in med har räddat svenska jobb – det var ju ett tiotal olika stöd vi gick in med; korttidsstödet var det största – finns det fortfarande sektorer som är riktigt illa där. Flyget är en av dem.

Det är precis som Teres Lindberg säger: Det handlar inte om konkurrensen i Sverige. Det här är ju en internationell marknad där företagen, i det här fallet inom Europeiska unionen, konkurrerar, tyvärr med allt hårdare prispress med allt vad det innebär. Jag har själv långt före den här interpellationsdebatten tagit upp detta med EU-kommissionen och EU:s konkurrenskommissionär. Det är inte hållbart. Om företag som försöker vara sjysta blir utkonkurrerade för att andra bolag gör sitt yttersta för att dumpa villkoren, då går det ju inte. Man kan inte som enskilt land stänga portarna för den typen av bolag. Så får vi inte göra, och det vet vi alla.

Precis som Teres Lindberg säger måste vi parallellt med att vi ställer krav på våra egna bolag för att den svenska modellen ska gälla i Sverige också arbeta för att få upp villkoren inom Europeiska unionen. Den här konkurrenssituationen är ju inte hållbar för något företag i längden, tror jag. Det är inte ens hållbart för dem som har tjänat på det hittills – Ryanair eller vad de nu heter.

Herr talman! Jag förstår naturligtvis att Vänsterpartiet försöker plocka lite partipolitiska poäng i ett svårt läge. Men sanningen att säga finns det inga partipolitiska poäng att ta här.

Vänsterpartiet har varit kritiskt till de här stöden. Jag har respekt för det. Jag håller inte med, men jag har respekt för det. Vänsterpartiet säger att vi ska ställa klimatkrav, man samtidigt kritiserar man det faktum att bolaget köper in nya flygplan. Hur tror Vänsterpartiet att man får ned klimatutsläppen om det inte handlar om biobränslen och mycket bränslesnålare flygplan? Elflyg ligger fortfarande 10, 15 eller 20 år framåt i tiden. Det blir lite motsägelsefullt.

Men i grund och botten tror jag ändå att jag och Vänsterpartiet är ganska överens. Vi ska göra vårt yttersta för att se till att den svenska modellen där fack och arbetsgivare förhandlar fram sjysta villkor ska vara det som gäller i vårt land. Men det innebär inte att det inte kommer att ske förändringar. Det är ju en poäng med mycket av det som den svenska fackföreningsrörelsen har jobbat för. Genom att man hävdar sina villkor går ibland också jobb förlorade, men då är det i ett läge där man vet att de jobb som finns kvar kan ge en sjyst lön.

Anf. 31 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Nu får ministern det att låta som om Vänsterpartiet var emot de statliga stöden generellt. Men det var ändå genom bland annat Vänsterpartiet och andra partier som en del av de statliga stöden kom till.

Nej, det handlar inte om ministerstyre. Det handlar om att facken ska få möjlighet och verktyg att upprätthålla den svenska modellen. Det här handlar inte om ”andra bolag” utan om ett bolag som staten är delägare i.

Jag vill slutligen säga att vi står på arbetarnas sida när arbetare gör uppoffringar, vilket permitteringarna ju är. Då förväntar jag mig att avtalen ska respekteras. I avtalen står det tydligt att återanställningsrätten gäller. Detta borde inte bli ifrågasatt i ett företag som till stor del ägs av svenska staten.

Om SAS kan göra detta kan många andra företag gå samma väg. Att en socialdemokratisk regering inte är villig att göra mer i frågan än att rycka på axlarna är ett svek mot den fackliga rörelsens historiska arbete. Om vi tittar tillbaka i tiden och ser på hur tidigare regeringar har förhållit sig till den omstrukturering som har pågått ganska länge i SAS kan vi se att ministrernas förhållningssätt inte skiljer sig från den tidigare högerregeringens. Det är praktiskt taget copy-paste.

Notan för det svenska folket blir att vi har tömt kassorna för ett företag som inte betar sig sjyst mot arbetare och som dessutom flyttar skatteintäkter utomlands, skatteintäkter som var med och räddade dem under pandemin.

Anf. 32 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Ministern nämnde detta med korttidsstöd. En del av problemet här är att man i stället för att använda sig av korttidsstöd i många fall helt enkelt har valt att säga upp för att kunna göra det som vi beskriver som problematiskt.

Den svenska modellen ska utvecklas och inte avvecklas – det har varit en socialdemokratisk paroll. Det man kan höra här, när det gäller utvecklingen av synen på den svenska modellen, verkar vara att man inte ska ha

några synpunkter på verkligheten utan bara observera, nicka och säga ”jaha, kul att det blev så” eller ”tråkigt att det blev så”. Så tror jag inte att man kan eller bör förstå den svenska modellen och politiska partiers och regeringars syn på den.

Det är ingen som har krävt att ministern ska sätta sig och teckna ett kollektivavtal med de SAS-anställda. De har sina organisationer som är jättebra. Det kan de göra själva. Ingen har krävt att man ska gå och härja på något styrelsemöte, utan man ska ha synpunkter på de strategiska val som ledningen i ett bolag har gjort, särskilt när de tydligt strider mot god sed på svensk och nordisk arbetsmarknad.

En nyvald kollega till ministern, den socialdemokratiska arbetsmarknadsministern i Norge, sa ganska nyligen: Vi har sett folk som arbetar, som är välkvalificerade, som upplever att företaget skapar ett nytt underbolag där de måste söka sina jobb på nytt. Det här är inte ett snyggt sätt att göra det på och en situation som vi vill undvika. SAS-konflikten aktualiserar denna problemställning. Det säger Hadia Tajik, socialdemokratisk arbetsmarknadsminister i Norge.

Åtminstone detta kunde man kanske ha begärt av den svenska regeringen – men icke.

Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Vådan av förskrivna repliker i interpellationsdebatter är att man inte lyssnar på varandra och att man försöker skapa konflikter där de i grund och botten inte finns. Jag tror inte att det finns någon konflikt mellan oss i synen på hur den svenska arbetsmarknaden ska regleras. Det ska ske genom lagar och förordningar men framför allt genom kollektivavtal mellan de anställda och arbetsgivaren.

När arbetsgivaren, oavsett vilket bolag det är, inklusive de statliga bolagen, gör förändringar som påverkar de anställda ska den självklart förhandla med facket. Så är det. Det är ett krav. Det är inte bara ett grundkrav vi ställer på de statliga bolagen. Vi ställer dessutom krav på att de ska försäkra sig om att deras underleverantörer har sjysta villkor och kollektivavtal. Det är någonting som jag har jobbat för som näringsminister, med just min bakgrund i fackföreningsrörelsen.

Nu pratar man om SAS. Jag måste säga att jag är förvånad, herr talman, över att Vänsterpartiet verkar sticka huvudet i sanden och tro att krisen är över. Det är den inte. Pandemin pågår. Dess påverkan på vår ekonomi är inte lika stor i dag som den var förra året, men vissa sektorer, till exempel resesektorn, inklusive flyget, är fortfarande väldigt illa däran.

Även om Vänsterpartiet nu försöker få till att det här akutstödet kom till förra året genom Vänsterpartiets försorg är det inte det jag har mött från denna talarstol. Det är inte riktigt så. Här har det i stället varit kritik mot att vi har gått in och stöttat. Jag är glad att vi gjorde det.

Jag skulle mer än gärna önska, Ali Esbati, att jag kunde säga att detta nu är en blomstrande verksamhet där alla kommer att kunna garanteras anställning för lång tid framöver, men det vore lika oärligt som att säga att detta är något som regeringen förhandlar fram eller gör.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 34 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Linda Modig har frågat mig vilka initiativ och åtgärder som jag är beredd att initiera och vidta för att dels säkerställa fortsatt drift vid LKAB:s gruvverksamheter i Norrbotten, dels säkerställa ett aktivt engagemang från LKAB:s sida i den pågående stadsflytten i Kiruna.

Herr talman! Svensk gruv- och mineralnäring har stor betydelse för Sverige som land, i det regionala och lokala perspektivet samt utanför Sveriges gränser. Sverige ska fortsätta utveckla gruvindustrin och samtidigt vara ett föregångsland inom mineralnäringen när det gäller hållbar utveckling.

Det är viktigt för regeringen att Sverige har moderna och effektiva tillståndprocesser. Tillståndprocesserna på gruv- och mineralområdet regleras i både miljöbalken och minerallagen. Regeringen har tillsatt Miljöprövningsutredningen (M 2020:06) med uppdrag att lämna förslag på åtgärder för att uppnå en mer modern och effektiv prövning enligt miljöbalken. Utredningen ska lämna sitt betänkande den 31 maj 2022.

Regeringen har dessutom tillsatt en utredning om prövningsprocesser och regelverk för en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral (N 2021:01). Utredningen ska bland annat analysera och föreslå förändringar av prövningsprocesser och regelverk så att bättre hänsyn kan tas till både ett projekts lokala miljöpåverkan och dess samhällsnytta, till exempel minskad global klimatpåverkan. Utredningen ska lämna sitt betänkande i slutet av oktober 2022.

Därutöver har regeringen utsett en samordnare som kan facilitera samråd samt bistå med koordinering kopplat till de olika prövnings- och planeringsprocesser som krävs för omställningsprojekt inom industrin i Norrbotten och Västerbotten.

Mark- och miljödomstolen meddelade den 12 oktober att LKAB:s ansökan om tillstånd för fortsatt och utökad gruvverksamhet avvisades. Regeringen kan, som bekant, inte uttala sig om de juridiska överväganden som ligger till grund för domstolens beslut och ska inte heller yttra sig om mål i en domstolsprocess. Jag kan konstatera att LKAB har kommunicerat att den nuvarande verksamheten i Kiruna kan fortsätta som tidigare samt att bolaget avser att överklaga domstolens beslut men att de samtidigt påbörjar processen med en ny ansökan om överklagan inte får gehör.

LKAB lyder liksom övriga svenska aktiebolag under aktiebolagslagen, och det är därmed bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och den löpande förvaltningen av den operativa verksamheten. Regeringen är medveten om att den pågående samhällsomvandlingen i Malmfälten är av unik art. Enligt statens ägarpolicy ansvarar styrelsen i ett bolag med statligt ägande för att bolaget sköts på ett föredömligt sätt inom de ramar som lagstiftningen, bolagets bolagsordning samt statens ägarpolicy ger. Regeringen har förtroende för att LKAB hanterar samhällsomvandlingen på ett ansvarsfullt sätt.

Anf. 35 LINDA MODIG (C):

Herr talman! Jag vill tacka näringsministern för svaret. Det är fint att näringsministern noterar att den pågående samhällsomvandlingen i Malm-

*Svar på
interpellationer*

fälten är av unik art. Insikten om Luossavaara-Kiirunavaara AB:s unika ställning och den unika pågående samhällsomvandlingen i Kiruna och Malmberget, där en fortsatt gruvdrift förutsätter att delar av städerna undan för undan flyttas i takt med att brytningen breder ut sig, är en självklar och viktig utgångspunkt när vi diskuterar LKAB:s roll i statens bolagsportfölj.

LKAB, eller LK som vi säger hemma i Tornedalen och Malmfälten, är inget dussinbolag. Bolagets öde är sammantvinnat med Kirunas och Malmbergets historia, nutid och framtid. Ända sedan bolaget startade år 1890 har LKAB och gruvsamhällena vuxit och utvecklats tillsammans, sida vid sida.

I dag bryts över 130 000 ton järnmalm varje dygn i LKAB:s underjordsgruvor i Kiruna och Malmberget och i dagbrottet i Leveäniemi i Svappavaara. Det är stora siffror och tal, nästan ofattbara att greppa. Om dygnsproduktionen av utbruten järnmalm motsvarade stål skulle det varje dygn bli omkring sex Eiffeltorn. Bolaget står för 85 procent av Europas järnmalmproduktion och är en växande leverantör av industrimineral. Bolaget är ett av Sveriges största exportföretag och en betydande arbetsgivare på verksamhetsorterna.

I dag har 4 500 medarbetare sin utkomst av bolaget, och ytterligare direkta och indirekta arbetstillfällen skapas i regionen. Gruvdriften påverkar tillvaron för de flesta som lever i Kiruna, Svappavaara och Malmberget. Merparten av invånarna, de tre samebyarna nära bolagets verksamheter på orterna och många fler berörs. Bolaget har sitt säte i Luleå. Om man inte förstår bolagets speciella ställning i och beroendeförhållande till Malmfälten, Norrbotten och Sverige blir det snart problematiskt.

LKAB är en kassako i statens ägarportfölj. Bolaget har i decennier levererat betydande tillskott till den svenska staten och folkhushållet. Bara under 2010-talet har bolaget varje år utom tre skapat rörelseresultat i storleksordningen 5–15 miljarder kronor. Förra året var inget undantag. Man slog leveransrekord med 28,5 miljoner ton och en produktion på 27,1 miljoner ton.

Fru talman! I dag förädlas råmalmen från LKAB:s gruvor till klimat-effektiva järnmalmprodukter som används vid ståltillverkning. Produkterna levereras via Malmbanan och Ofotenbanens järnväg till hamnarna i Narvik och Luleå för utskeppning till kunderna runt om i världen.

Samtidigt står bolaget, branschen och Malmfälten inför stora utmaningar. Järn- och stålindustrin står för en fjärdedel av industrins samlade globala koldioxidutsläpp. Efterfrågan på stål förväntas öka med nära 50 procent till år 2050. Vi som konsumenter vill ha och behöver järn och stål i vår vardag i alltifrån köksknivar till mobiltelefonmaster, vindkraftverk, bilar, broar, järnvägar och byggnader.

LKAB har alltid legat i framkant när det gäller att minska koldioxidutsläppen. Från 1960 till i dag har man nått utsläppsminskningar på 84 procent. Ändå står bolaget för Sveriges fjärde största koldioxidutsläpp. Nu står bolaget inför sin största omställning och utmaning i sin 130-åriga historia. Målet är att skapa noll utsläpp av koldioxid från egna processer och produkter till år 2045. Detta förutsätter en rad investeringsbeslut. Det är stora tekniksprång som ska tas och mycket annat.

Jag vill därför fråga hur staten, genom det departement som Ibrahim Baylan är chef över, säkerställer att ägarstyrningen är tillräckligt aktiv för

att LKAB ska lyckas med dessa fantastiska utmaningar. Hur säkerställer näringsministern att statens ägarpolicy understöder denna utveckling?

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag måste säga – det kanske man kan kosta på sig när man är på väg att lämna regeringen, som jag har aviserat – att det inte är ofta som man under en interpellationsdebatt lyssnar på den som ställt interpellationen och tycker att allt som sägs är ljuv musik i öronen. Det har ju hänt någon gång att det sägs något som man inte håller med om, men jag måste säga att det som Linda Modig nu tar upp och beskriver väldigt bra är ljuv musik därför att det är precis så.

Till det som Linda Modig säger om att detta är viktigt för Kiruna och Malmfälten skulle man möjligtvis kunna addera något. Ja, onekligen är det viktigt för Norrbotten – absolut – men jag skulle säga att det är viktigt till och med ur ett europeiskt perspektiv. Det som LKAB gör i dag, förutom att vara Europas största producent av fin järnmalm, är att lägga upp planer för att bli av med koldioxidsläppen i den direkta produktionen men också att börja titta över sina slagghögar. De tittar på de innovationskritiska mineral och metaller som vi vet kommer att behövas, oavsett om vi ska ha elbilar, vindkraftverk eller solceller – allt som krävs för en storskalig elektrifiering av vårt samhälle. Detta i sin tur är fullständigt nödvändigt om vi ska kunna hantera den klimatkris som vi har skapat på ett sätt som ser till att jobben växer fram, att tillväxten tilltar och därmed att vi kan garantera välfärden för våra medborgare.

Jag är väldigt stolt över det arbete som LKAB gör, och jag kan försäkra Linda Modig att vi har en tät dialog via departementet men också via ministrar och statssekreterare, i likhet med alla andra statliga bolag. Jag träffade faktiskt LKAB:s ledning så sent som denna vecka både för att efterhöra hur det går och för att höra om en del av de förutsättningar och utmaningar som finns.

Jag behöver inte tala om för Linda Modig, som har jobbat på departement och är en erfaren politiker med stor kunskap, att jag som minister inte kan gå in i ett enskilt fall eller en domstolsprocess, men jag måste säga att jag känner en stor optimism inför det som händer, både när det gäller den direkta verksamheten och när det gäller det arbete som LKAB är involverade i för att ställa om också andra branscher, vilket i sin tur är en förutsättning för att till exempel fordonsindustrin, som är en annan industri som är viktig för Sverige, ska bli av med sina utsläpp.

Svaret på frågan, Linda Modig, är alltså ja, vi för en kontinuerlig dialog. LKAB är ett fint bolag som redan i dag bidrar till väldigt mycket av det moderna samhälle och den välfärd som vi har i form av jobb och goda resultat men också de planer som finns när det handlar om att kunna ta det svåra men nödvändiga steget att bedriva en framgångsrik verksamhet på ett sätt som inte adderar till de enorma klimatproblem som vi redan har skapat.

Jag tycker att det är väldigt spännande att följa detta arbete, och jag ser fram emot att fortsätta att göra det. Det blir kanske från sidlinjen och på ett annat sätt, men det är ändå oerhört spännande.

Svar på
interpellationer

Anf. 37 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Det är stora språng som bolaget står inför, med ny teknik, automation och digitalisering och med den nya vätgasteknik som ska framställa koldioxidfri järnsvamp i industriell skala, samtidigt som kritiska mineral ska utvinna ur gruvavfall, som näringsministern påpekade.

Samtidigt ska LK bryta malm på större djup än någonsin, uppemot 2 000 meter under jord. En tredjedel av den el som produceras i Sverige kommer att krävas för att klara uppskalningen till en lönsam industriell produktion av koldioxidfri järnsvamp med vätgasteknik. Produktionen och distributionen av el utgör därför en betydande utmaning.

I dag tar Norrbotten ledartröjan i den globala omställningen av järn- och stålindustrin till fossilfria processer där man nyttjar vätgas i stället för kol för en fossilfri stålproduktion, med satsningarna på H2 Green Steel och Hybrit-initiativet, där LKAB, Vattenfall och SSAB samverkar.

För att bemästra den teknikutveckling som krävs, för att säkerställa brytning ner till befintliga huvudnivåer och för att utvecklas som bolag är tillgången till kvalificerad arbetskraft helt central. Bolaget lever i symbios med sina samhällen och verksamhetsorter i Kiruna, Svappavaara och Malmberget. Om bolaget ska kunna konkurrera globalt om arbetskraften i ett läge där hela Norrbotten växer och kompetensförsörjningen redan i dag är utmanad och ansträngd krävs att bolaget också tar sitt samhällsansvar och fortsätter att bidra till attraktiva och levande samhällen i samspel med invånarna, kommunerna och de lokala näringarna.

Det är utmanande för såväl bolaget som kommunerna med deras demokratiskt valda företrädare att på bästa sätt tillvarata sina respektive intressen och samtidigt samverka och samspela. Detta kräver ett stort mått av ömsesidig respekt, förståelse och ödmjukhet inför varandras roller, behov och förutsättningar.

Den avgörande framgångsfaktorn för att all innovation och alla tekniksprång ska lyckas är dock effektiva och rättssäkra tillståndprocesser. Bolagets vd Jan Moström skriver i koncernchefens kommentar i förra årets års- och hållbarhetsredovisning att LKAB står inför en rad svåra utmaningar där utdragna och oförutsägbara tillståndprocesser har en speciell plats och att det man efterlyser inte är mildare miljö- och klimatregler utan förutsägbarhet, genom effektiva och rättssäkra processer som sätter miljön i centrum.

Som näringsministern är plågsamt medveten om är det inte bara Jan Moström, LKAB, jag, Centerpartiet, gruv- och mineralbranschen och en stor del av Sveriges riksdag som efterlyser och begär just tillståndprocesser som är effektiva, rättssäkra och förutsägbara. Min fråga till näringsministern är därför hur regeringen möjliggör för LKAB och Sverige, hela gruv- och mineralbranschen, att ta en ledande roll i en nödvändig global omställning.

Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag tackar Linda Modig för den viktiga frågan. Hon kan addera också mitt namn på detta. Som svar på frågan är det mot denna bakgrund som vi nu ser över minerallag, miljöbalk och annat för att just skapa denna förutsägbarhet och robusthet i systemet.

Det är precis min bild också att inte bara LKAB utan även andra svenska företag som efterlyser denna typ av förändringar inte gör det för att de

vill smutsa ned miljön eller tror att det vore en hållbar väg att förorena vatten eller luft. Tvärtom ser de nog detta som en viktig del av sin konkurrensfördel gentemot internationella företag att de är just hållbara.

Jag tror att det utöver reglerna är lika viktigt att följa upp implementeringen av regler och lagar i senare skeden, vilket jag tror att Linda Modig håller med om. Det är lätt att vi som politiker i regering och riksdag gör en förändring i en lag eller en förordning och tänker att vi nu har gjort det. Min bild är att med samma regler verkar hanteringen ske väldigt olika beroende på i vilket län man är. Jag brukar ta exemplet med Northvolts etablering i Skellefteå som med samma miljöbalk, minerallagar och andra lagar och förordningar gick väldigt mycket snabbare än andra etableringar norr om länsgränsen.

För mig är det viktigt att nu göra en översyn av regelverket i akt och mening att skapa den förutsägbarhet och effektivitet som vi pratar om men att också följa upp detta i arbetet med länsstyrelser, statliga myndigheter och kommuner. Detta arbete pågår också. Därutöver har vi också tillsatt en särskild samordnare eftersom detta är väldigt komplicerade sammanhang.

När jag lyssnar på Linda Modigs beskrivning av problemen med kompetensförsörjningen minns jag den tid när vi var studenter vid universitet och hur läget då var i Norrbotten och Västerbotten. Då var det var precis tvärtom, och antalet arbetstillfällen minskade. Därmed blev ofta lösningen för många människor att antingen flytta till tillväxtorten Umeå, som var en av få orter i norra Sverige som växte, eller att flytta söderut.

Nu är vi i ett helt annat läge. Det är klart att det är en stor utmaning, men det är också ljuv musik att det är så att antalet arbetstillfällen överstiger antalet människor som i dag finns där. Och det är klart att lösningen är att vi hjälps åt för att se till att hitta arbetskraft både inom landet men också internationellt genom migration. Vi kommer att behöva arbetskraft som kommer till alla de fina industrier som nu växer fram och som alla egentligen har samma riktning, nämligen att ställa om och vara först där – first mover-fördelen – och se till att på det sättet stärka konkurrenskraften.

Detta kommer att vara en stor utmaning. Om det hade varit fråga om bara ett företag, LKAB, Boliden eller Northvolt, hade man kanske kunnat hantera det. Men nu är det tack och lov så många investeringar som sker samtidigt, och inget företag kommer att kunna klara av detta helt självt. Det är därför som vi jobbar tillsammans via våra myndigheter och vår samordnare och ibland genom direkta satsningar. Och jag ser mycket fram emot att följa detta arbete. Om jag jämför med 1990-talet och hur det var när jag verkade och jobbade i Norrbotten och Västerbotten är det nämligen en helt annan anda nu, och det välkomnar jag.

Anf. 39 LINDA MODIG (C):

Fru talman! Låt mig återkomma till det faktum att LKAB inte är något dussinbolag bland statens 46 bolag. Därmed inte sagt att jag betraktar de andra hel- och delägda statliga bolagen som dussinbolag. Men LKAB intar en särställning när det kommer till Malmfältens, Tornedalens och hela Norrbottens framtid, nutid och hela utveckling.

Även om näringsministern har tillkännagett sin avsikt att inom kort lämna över stafettpippen för näringspolitiken och Näringsdepartementet vill jag ändå ta tillfället i akt och uppmärksamma näringsministern, hans

efterträdare och medarbetare på departementet på ett antal förhållanden som ändå inger mig och allt fler oro.

Det första har vi redan diskuterat, nämligen tillståndprocesserna. Det andra är bolagets styrning och ledning. Man kan fråga sig om bolaget har det fokus som krävs på kärnaffären, produktionen av järnmalm och specialprodukter i Malmfälten. Har bolaget det fokus, den förmåga, det förnuft och den känsla som krävs för att vara en konstruktiv samarbetspartner till Kiruna kommun och Gällivare kommun? Tonläget i brev från bolaget till kommunledningen i Gällivare inger oro.

Vad händer med jämställdheten i bolaget? Den ökar bland alla medarbetare, men i koncernledningen går den tyvärr i rakt motsatt riktning. Nyligen har den sista kvinnan i den åtta personer starka koncernledningen aviserat att hon slutar på LKAB och går vidare.

Hur följer regeringen upp LKAB:s arbete med att vara ett föredöme och en föregångare när det kommer till den särskilda betydelse som de statligt ägda bolagen har när det gäller miljöhänsyn och socialt ansvarstagande såsom etik, arbetsvillkor, mänskliga rättigheter, bekämpning av korruption samt jämställdhet och mångfald? Ska bolaget vara trovärdigt som ett föredöme när det kommer till jämställdhet och mångfald kanske det är rimligt att det också syns i bolagets koncernledning. Har bolaget fokus på sin roll som aktör i Norrbotten, och utgår bolaget och koncernledningen från huvudkontoret på Varvsgatan i Luleå? Varför växer i så fall kvadratmeterytan på Klarabergsviadukten i Stockholm? Anser verkligen näringsministern att den ägarstyrning som regeringen i dag bedriver är tillräckligt aktiv och ändamålsenlig?

Anf. 40 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag skulle inte heller vilja benämna något av de bolag som staten är hel- eller delägare i som något dussinbolag. Men det är klart att skogen, malmen och vattnet har en särställning både i storlek och i betydelse. Vattenfall, LKAB och Sveaskog är just sådana bolag som har en särställning både i storlek och i kraft av vad det är som de ägnar sig åt.

Vi har en kontinuerlig dialog med alla bolag. Vi har ägardialoger flera gånger per år. Jag brukar dessutom själv vilja delta i dialogen med de största bolagen åtminstone en eller två gånger per år. Det gör jag därför att en rad frågor är väldigt viktiga. Och det är klart att frågan om jämställdhet har legat högt på agendan och ska fortsätta göra det. Det handlar också om frågor om miljö och hur de följs upp. Frågor om villkoren för dessa företag, inte minst när det gäller den närmiljö där de verkar, är naturligtvis också centrala frågor.

Linda Modig som själv har jobbat på Näringsdepartementet vet mycket väl att detta inte är någon statisk verksamhet. Ägarstyrningen har utvecklats väldigt mycket de senaste decennierna och kommer att fortsätta göra det. Även om man tycker att man nu har en modell som hanterar potentiella problem i dag vet vi att verkligheten förändras, och våra värderingar och mål förändras. Därför behöver också ägarstyrningen ständigt utvecklas. Jag tycker att vi har utvecklat den väldigt väl, men den kommer att fortsätta behöva utvecklas i ett samhälle som är satt i ständig förändring.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 41 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Johan Hultberg har frågat mig dels om jag vill att en större andel av yrkesfiskets fångster ska användas till humankonsumtion, och om svaret är ja, om jag avser att vidta några åtgärder för att uppnå det, dels om jag är beredd att ge i uppdrag att utöka dagens provtagning och övervakning av dioxin i fisk.

Fru talman! Jag tycker att det vore positivt om en större andel av yrkesfiskets fångster av fisk som omfattas av Sveriges undantag från EU:s gränsvärden för dioxin i fisk kunde användas som mat, men det gäller under förutsättning att skyddet av folkhälsan inte riskeras och att Sverige uppfyller de förpliktelser som följer av vårt undantag från EU:s gränsvärden.

Fru talman! Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, Efsa, genomförde 2018 en riskvärdering av dioxin och dioxinlika polyklorerade bifenyl, alltså PCB:er. Efsa rekommenderade då att den mängd dioxin och dioxinlika PCB:er som en person kan få i sig under en vecka utan att riskera hälsan borde sänkas sjufaldigt jämfört med den tidigare rekommendationen från 2001. För närvarande pågår också ett arbete inom Världshälsoorganisationen WHO med att revidera vissa toxikologiska beräkningsgrunder för dioxiner. Det arbetet väntas vara färdigt i slutet av 2022. Därefter planerar Europeiska kommissionen att genomföra en översyn av EU-gränsvärdena för dioxin och dioxinlika PCB:er i livsmedel.

En möjlig konsekvens av riskvärderingen och den kommande översynen i EU är att befolkningens exponering för dioxin och dioxinlika PCB:er via livsmedel bör minska ytterligare för att skydda folkhälsan. Det kan bland annat innebära sänkta EU-gränsvärden för dioxin och dioxinlika PCB:er i livsmedel och införande av kostråd i hela EU, liknande dem som finns i Sverige för fisk som omfattas av dioxinundantaget.

Anf. 42 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Man kan tycka att frågan om dioxin i fisk är en ganska smal fråga, fru talman, men det handlar om en viktig ambition att försöka få mer av fisken i framför allt Östersjön att gå till humankonsumtion. Det är viktigt inte bara ur ett resursperspektiv – att det är mer effektivt att använda fisken direkt till humankonsumtion än att till exempel använda den som råvara för fiskmjöl som blir insatsvara i fodertillverkning – utan det är också en viktig åtgärd för att försöka stärka lönsamheten i det svenska yrkesfisket. Det betalar sig naturligtvis bättre att sälja fisk för humankonsumtion än som råvara till fiskmjölsindustrin eller fiskoljeindustrin.

En utmaning när det gäller just fisken i Östersjön är dock problemet med dioxin. Det är en allvarlig och viktig fråga, för som ministern var inne på handlar det om livsmedelssäkerhet. De här kraven och gränsvärdena finns ju av en anledning. Det är dock bra att Sverige har ett undantag från grundreglerna inom EU, vilket gör att vi har möjlighet att sälja fisk till humankonsumtion och att vi kan ta vara på den resurs vi ändå har i Östersjön.

Svar på
interpellationer

Det som också är glädjande, fru talman, är att vi under ganska många år har sett att halterna av dioxin i fisk från Östersjön har sjunkit. Vi ser alltså en positiv utveckling. Det ska också sägas att en del av förklaringen till det måhända är just yrkesfisket. När yrkesfiskarna landar fångst från Östersjön som går till industrin tar de upp en liten mängd av det dioxin som finns i Östersjön, och på det sättet kan det renas bort inom industrin.

Det jag lyfter i den här interpellationen är dock följande: Om man ska uppnå den ambition som jag och ministern uppenbarligen delar – i sitt svar var ministern tydlig med att han tycker att det hade varit positivt om en större andel av yrkesfiskets fångster kunde gå till humankonsumtion – menar jag att det är viktigt att vi utvecklar provtagningen i Östersjön, fru talman. Vi behöver provta i större utsträckning för att få underlag gällande i vilka områden fiskarna har högre eller lägre halter av dioxin, om det finns variationer över året, om det finns variationer mellan mindre och större fisk och mycket annat.

Det är helt enkelt detta som behövs för att möjliggöra den ambition som både ministern och jag har. Tyvärr fick jag väl inte riktigt svar på frågan om ministern och regeringen är beredda att ta initiativ för att öka provtagningen. Det är alltså ett konkret verktyg för att uppnå den ambition som ministern uppenbarligen delar med mig. Jag upprepar därför gärna den frågan, fru talman. Den är nämligen central.

Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Ja, det är förstås centralt att vi fortsätter att mäta, och nej, jag utesluter inte att vi kan öka mätningarna. Men det är kanske minst lika viktigt hur arbetet som handlar om gränsvärden utvecklas. Som Johan Hultberg säger har vi nämligen ett undantag, fru talman, sedan nästan 20 år tillbaka. Den socialdemokratiska regeringen på den tiden lyckades utverka ett undantag, och sedan dess har vi haft det. Men som Johan Hultberg säkert vet – han följer ju den här frågan och är väl påläst – pågår det nu ett arbete, vilket jag också redogjorde för.

De mätningar vi ändå gör visar ju på det Johan Hultberg säger, nämligen att man vid en djupare analys av de haltdata vi har från flera år tillbaka i tiden kan se att halttenden är nedåtgående. Tyvärr går det egentligen alldeles för långsamt; vi hade önskat att det kunde gå mycket snabbare. De senaste åren varierar det tyvärr väldigt lite.

Detta blir såklart beroende av resultatet av det arbete som pågår, och där ska vi vara väldigt aktiva inte bara när det gäller att hävda det här fisket – inte minst för humankonsumtion, för jag delar den uppfattningen – utan också för att det ska vara så säkert som möjligt. Om det tillkommer ny kunskap måste vi naturligtvis vara beredda att ta till oss den, och som svar på Johan Hultbergs fråga: Om detta förutsätter en ökning av mätningarna är det klart att jag är positiv till det.

Anf. 44 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Jag välkomnar det sista som ministern säger, nämligen att det finns en öppning hos regeringen att utöka provtagningen. Jag vill verkligen understryka att det vore viktigt. Det vore en konkret åtgärd som inte skulle kosta särskilt mycket pengar men som hade kunnat stärka yrkesfiskets konkurrenskraft.

Det hade också varit positivt som omväxling till de många andra åtgärder som den här regeringen tyvärr har vidtagit och som snarare har försvagat yrkesfiskets konkurrenskraft, fru talman. Man har till exempel gått fram med långt dragna förslag om kameraövervakning av yrkesfisket och en begränsning av räkfisket genom att till exempel stoppa bottentrålningen i Västerhavet. Detta vore alltså en konkret åtgärd där regeringen skulle kunna stärka yrkesfiskets konkurrenskraft.

I dag är det tyvärr så att provtagningen är väldigt begränsad. Det är ett bekymmer. Med en ökad provtagning skulle vi ha en bättre miljöövervakning och bättre underlag för våra myndigheter i deras rådgivning. I dag blir rådgivningen från Livsmedelsverket ganska schablonmässig givet att man inte har särskilt bra underlag gällande hur det ser ut mer på detaljnivå i Östersjön – till exempel, som sagt, hur dioxinhalterna varierar mellan olika delar av Östersjön, hur de varierar mellan olika arter av och storlekar på fiskar samt hur de varierar över året.

I dag sker viss provtagning genom Naturhistoriska riksmuseet, och Livsmedelsverket har viss övervakning av Östersjön som en del av sitt livsmedelssäkerhetsarbete. Det vore alltså positivt om man kunde skala upp detta. Jag tror också att det är viktigt i just det sammanhang som ministern lyfter fram, nämligen i diskussionen om förändring av gränsvärdena. Det vore bra om vi hade bättre underlag för hur vi ska förhålla oss till de olika gränsvärdena.

Jag ser alltså fram emot att de ord som uttrycks här i kammaren omsätts i handling så att vi får se ökade anslag till den här provtagningen – och kanske nya uppdrag till ansvariga myndigheter att se hur man kan utveckla och förstärka provtagningen för att på det sättet stärka yrkesfiskets konkurrenskraft och bidra till att konsumtionen av fisk kan öka på ett livsmedelssäkert och miljömässigt bra sätt.

Anf. 45 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag inser naturligtvis att det hör till sakens natur att försöka kritisera motståndaren och ta politiska poänger, i det här fallet genom att misstänkliggöra regeringen för att yrkesfisket har haft en tuff period. Men sanningen är – och det vet Johan Hultberg om – att den stora utmaningen inte minst i Östersjön är att bestånden är ganska pressade. Det är en av huvudanledningarna till de kvoter som kommissionen nyligen föreslog och som det även gjordes upp om i förhandlingar. Där har Sverige jobbat för undantag just för att kunna se till att vårt yrkesfiske, inte minst det kustnära fisket, överlever.

Vi går över till frågan om halterna och provtagning. Precis som Johan Hultberg säger är det Livsmedelsverket som ansvarar för detta, och man följer det löpande. Även om vi som sagt ser att halterna är nedåtgående sett över en längre period går det tyvärr alldeles för långsamt, och under de senaste åren har det inte varit så stora variationer. Likväl kan det, om vi får nya gränsvärden, finnas en poäng med att öka den här verksamheten.

Först och främst tror jag dock att vi ska delta väldigt aktivt i den diskussionen, för det är klart att den typen av rekommendationer kommer att spela väldigt stor roll – särskilt som Sverige som sagt har ett undantag från 2002, tror jag att det är. Det var allt annat än självklart när det tillkom.

Anf. 46 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Det är riktigt att vi har en särskilt stor utmaning i Östersjön när det gäller bestånden. Vi har ju allvarliga miljöproblem i Östersjön som är kopplade till ett historiskt överfiske och till industrins påverkan med till exempel tillförsel av dioxin, som vi har i våra hav. Vi har i dag också en väldigt allvarlig problematik med övergödning.

Östersjön är ju ett innanhav som vi delar med väldigt många länder. Det är därför Moderaterna driver på för ökat internationellt samarbete för att adressera de många och väldigt stora utmaningar som vi har när det gäller Östersjön.

Moderaterna har också varit pådrivande för att lägga om EU:s fiskeri-politik. Den är ju i dag mycket mer ekosystembaserad och hållbar. Vi i Moderaterna vill stärka detta arbete ytterligare med inte minst mer av långsiktiga förvaltningsplaner som ligger fast över flera år och som skapar en förutsägbarhet för branschen.

Det som är viktigt, inte minst i ljuset av att kvoterna minskas, är att vi också funderar på hur vi kan göra mer och få ut större värden av den resurs som vi ändå fiskar. Då är det viktigt att titta på hur en större andel av den fisk som fiskas i Östersjön kan landas för humankonsumtion och komma högre upp i förädlingsledet. Här är frågan om ökad provtagning viktig.

Jag hoppas att det inte var så ministern menade, men jag uppfattade ministrarnas senaste inlägg lite som att han ställde ökad provtagning emot arbetet med gränsvärdena. Detta är ju två saker som borde gå hand i hand. Jag tycker att det är viktigt att vi ökar och bygger ut provtagningen och att detta arbete går hand i hand med arbetet med att se över och förändra gränsvärdena. Vi behöver bättre underlag för att kunna utforma våra rekommendationer till konsumenter. Vi behöver också bättre underlag för att kunna föra en bra och nyanserad diskussion om var gränsvärdena ska ligga.

Anf. 47 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det som Johan Hultberg säger är korrekt – dessa saker står inte emot varandra, utan de är varandras förutsättning. Jag menar bara att när arbetet med gränsvärdena nu kommer kan det till och med vara så att detta i sig motiverar ökad provtagning.

Jag uppfattar att Johan Hultberg och jag i grund och botten är ganska överens. Sedan är ju själva grundfrågan väldigt pressad och problematisk. Vi har de problem som vi har i Östersjön, vilket Johan Hultberg också pratar om.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:56 om återinrättande av landsbygdsminister

Anf. 48 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat statsministern om det finns en plan på att återinföra en landsbygdsminister i regeringen. Interpellationen

har överlämnats till mig. Sedan den 30 juni 2021 ansvarar jag för de frågor som landsbygdsministern tidigare ansvarade för.

I Sverige ska alla, oavsett var man bor, kunna leva, utvecklas och förverkliga sina drömmar. Insatser inom många olika politikområden bidrar till detta. I regeringens budgetproposition för 2022 (prop. 2021/22:1) föreslås reformer på sammanlagt 74 miljarder kronor för att klimatomställningen ska kunna gå snabbare, för att fler ska komma i arbete, för att välfärden ska stärkas och för att Sverige ska vara ett tryggt land för alla.

I samma budgetproposition presenteras också flera stora satsningar för att Sverige ska ha levande och livskraftiga landsbygder och ett konkurrenskraftigt och miljömässigt hållbart jordbruk. Bland annat föreslås en satsning om 28,5 miljarder kronor – 5,7 miljarder kronor per år – för åtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare och nationella åtgärder under programperioden 2023–2027. Det är en ökning med cirka en halv miljard kronor årligen jämfört med vad som budgeterades för landsbygdsprogrammets övergångsår 2021 och 2022 i budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1).

Vidare föreslår regeringen att medel fördelas till både drivmedelsstationer och dagligvarubutiker för att bidra till en god tillgång till kommersiell service i hela landet. Det anslås 75 miljoner kronor för 2022 och samma belopp för 2023 till drivmedelsstationer i områden med gles service, som är i behov av stöd för att få hjälp att genomföra investeringar som behövs för hantering av brandfarliga vätskor. Det särskilda driftsstödet till dagligvarubutiker i sårbara områden tillförs 35 miljoner kronor permanent årligen från och med 2023. Detta tillskott innebär att stödnivån permanentas till 70 miljoner kronor årligen.

Fru talman! I budgetpropositionen för 2022 stärker regeringen också utbildningen av veterinärer och djurskötare vid SLU, tar ytterligare steg för att hantera den växande vildsvinspopulationen, fortsätter att tillföra pengar för att bekämpa skogsskador och tillför medel för att utveckla såväl besöksnäringen som företagsklimatet i gles- och landsbygd.

Fru talman! Regeringen föreslår även stora satsningar på infrastruktur med fokus på bland annat det finmaskiga vägnätet på landsbygden. På bredbandsutbyggnaden i hela landet satsas ytterligare en halv miljard kronor år 2022. Utöver detta förstärker regeringen under 2022 regionerna med 500 miljoner kronor för att stödja små och medelstora företag i behov av en återstart efter pandemin. Dessutom föreslås ett särskilt stöd för att stödja kommuner med särskilda utmaningar.

Detta är exempel på några av regeringens satsningar som bidrar till möjligheten att bo, verka och leva i hela landet.

Gällande om det finns en plan på att återinföra en landsbygdsminister har statsministern meddelat att han kommer att lämna uppdraget som partiordförande för Socialdemokraterna vid partiets kongress i november och därefter begära sitt entledigande som statsminister. Hur arbetet i regeringen ska läggas upp blir då en fråga för den nya statsministern.

Anf. 49 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Den här regeringen har tagit bort både landsbygdsministern och Landsbygdsdepartementet. Detta kan säkert ses på olika sätt – en regering kan såklart organisera sig på väldigt många olika sätt. Men det sänder ändå en

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

signal om man driver en politik som är ganska hårt riktad mot landsbygden, mot Norrland och mot avstånd och samtidigt avskaffar de funktioner i regeringen som skulle kunna säkerställa att man har mer fokus på detta.

Näringsministern pratade väldigt mycket om Socialdemokraternas parti-program – eller, egentligen mer korrekt, om Socialdemokraternas budget. Mycket av svaret handlade om detta och inte om den fråga som jag ställde. För den som lyssnar kan det vara väl värt att några av dessa delar besvaras.

Sju år med en socialdemokratisk regering har inneburit att vi har gått från att vara ett av Europas bästa länder till att vara ett av Europas sämsta länder när det gäller att bekämpa exempelvis arbetslöshet. Vi är faktiskt så dåliga att den här regeringen själv tog bort det enda mål man ville bli utvärderad på, nämligen det arbetslöshetsmått som man gick till val på 2014. Då sa man att Sverige skulle ha Europas lägsta arbetslöshet år 2020. Enligt det sätt att mäta arbetslöshet som regeringen själv ställde upp har Sverige gått från att vara ett av de bästa länderna i Europa till att vara ett av de sämsta länderna i Europa.

Inget land har faktiskt haft en så dålig utveckling som just Sverige har haft. Den relativa barnfattigdomen har nästan fördubblats under sju år med en socialdemokratisk regering. Den relativa barnfattigdom på 13 procent som rådde under alliansregeringen var oanständig, enligt den här regeringen, men efter sju år har antalet barn i relativ barnfattigdom fördubblats. Detta kan vara bra att komma ihåg.

I går skrev den största tidningen i Europa att Sverige nu har blivit farligast i Europa. Det är ett fullständigt misslyckande när det gäller att erbjuda medborgarna trygghet och så vidare.

Vi har elbrist, energikris och cementkris. En del av dessa områden, fru talman, ligger på näringsministerns bord. Ett fungerande industrialiserat land har blivit ett land med sådana brister i energisystemet att företagsetableringar inte blir av. Det län som både jag och näringsministern kommer från fick nyligen tacka nej till 2 000 jobb i en liten kommun på grund av effektbrist.

Jag fortsätter gärna den här typen av debatt om regeringens misslyckande på område efter område, fru talman, men jag skulle gärna ägna de kommande replikerna åt att faktiskt prata om det som jag ställde frågan om.

Det jag frågade statsministern, som näringsministern nu är här och svarar på, var om det finns en plan på att återinföra en landsbygdsminister i denna regering. Näringsministern svarade att en ny statsminister får ge besked om det. Ministern kanske inte kan svara mer än så här, men det är tråkigt. Jag skulle önska att det blev mer fokus på den här typen av frågor, fru talman, som handlar om landsbygdspolitiken. Vi har en hel del saker som behöver lösas där.

Vi har en koncentration av makt vad gäller såväl politik som myndigheter och medier. Vi behöver balansera upp den, och det här är några funktioner som skulle kunna göra det.

Jag har väl inte så mycket mer att tillföra i debatten, för jag får inget svar på grundfrågan. Men jag debatterar givetvis också allt annat.

Anf. 50 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att man ska hålla sig till ämnet för interpellationsdebatten.

Anf. 51 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Jag var precis på väg att säga att det var det mest förvirrade i form av interpellationsinlägg som jag har hört, för svaret på frågan är precis det som Edward Riedl själv läste upp. Om några veckor kommer vi att ha en ny statsminister. Och denna statsminister, vem det än månde vara – jag tror att det är Magdalena Andersson om hon blir vald på den socialdemokratiska partikongressen – kommer precis som alla andra statsministrar att förfoga över regeringsbildningen.

Hur man organiserar regeringsbildningen brukar vara lite olika mellan olika statsministrar. Just portföljen landsbygdsminister fanns tidigare, precis som Edward Riedl säger, på Näringsdepartementet. Vid den regeringskris som var i somras övergick den till mig.

Jag tror att vi alla måste vara överens om att det är den politik som förs som är det viktiga. Jag redogjorde inte för den socialdemokratiska politiken. Jag redogjorde för den budgetproposition som ligger på riksdagens bord och som ska behandlas. Där gör vi de största satsningar som har gjorts på lands- och glesbygd. Och varför gör vi det? Inte bara för att det är en rättvisefråga, utan vi tror dessutom att det är ett väldigt steg för att utveckla vårt land.

Förutom att det var bland de mer förvirrande inläggen var det också lite grälsjukt. Även om vi naturligtvis kan ha olika uppfattningar om vad som är problem eller ej tror jag att varken Edward Riedl, jag eller någon annan som har bott i Norrbotten eller Västerbotten har sett en så positiv utveckling i de två länen på årtionden. Där har vi också den lägsta arbetslösheten i landet. Så har det inte varit – tvärtom. På 70-, 80-, 90- och 00-talen, också när vi hade moderata statsministrar, var ju det stora problemet avfolkningen och det minskade antalet arbetstillfällen. I dag är det precis tvärtom, och det måste väl till och med en moderat riksdagsledamot från Västerbotten kunna glädjas över, Edward Riedl.

Sedan försöker Edward Riedl sig på lite statistik, fru talman, för att beskriva hur nattsvalt landet är. Och det är klart att man alltid kan använda statistik som man vill. Det är dock att komma ihåg att inte bara hela Sverige utan hela Europa och hela världen fortfarande är i greppet av en pandemi som har drabbat både sysselsättning och företagande på ett sätt som vi inte sett i fredstid tidigare. Likväl när det gäller sysselsättningsgraden, som Edward Riedl tar upp, har Sverige bland de högsta sysselsättningsgraderna. Svenska folket är ett flitigt folk som jobbar och vill jobba. Till och med under denna pandemi kan vi konstatera att vi trots denna mycket djupa kris har högre sysselsättningsgrad än vad vi hade 2014, när denna regering tog över.

Anf. 52 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Ministern pratade i både sitt första och sitt andra inlägg om nästan allting förutom det som jag frågade om. Jag tycker att han faktiskt ska besvara mina frågor, annars blir det märkligt för tittarna.

Jag använde den statistik som regeringen själv hänvisade till och som man ville bli mätt i vad gäller arbetslösheten. Att vi har gått från ett av Europas bästa till ett av Europas sämsta länder visar den statistik som regeringen själv sa att vi skulle använda för att mäta arbetslösheten, barnfattigdomen likaså.

Den positiva utvecklingen i Norrbotten och Västerbotten tror jag gläder mig och näringsministern, fru talman, precis lika mycket. Men det är ju inte tack vare regeringens politik, utan det är faktiskt trots regeringens politik som allt detta fantastiska sker i vår del av landet. Den positiva utvecklingen tror jag att vi är precis lika glada över.

Sedan ska man komma ihåg, fru talman, att några av de saker som gör att vi nu får stora etableringar i Norrland är sådant som den här regeringen försöker bekämpa. Till exempel är energipriset en av de viktigaste förklaringarna till att så många vill etablera sig i just Norrland.

Senast jag hörde energiministern tänkte han göra Sverige till ett energiområde. Det skulle innebära kraftigt höjda energipriser i Norrland för privatpersoner, villaägare och andra, men också för industrin som har etablerat sig i Norrland just på grund av låga energipriser, tack vare vattenkraft och mycket annat. Detta är någonting som regeringen tänker bekämpa och inte understödja, så det är inte något som den här regeringen kan ta åt sig äran av.

När det gäller skatter läser ministern upp från budgetpropositionen rätt små satsningar på de flesta områden som givetvis även kommer landsbygden till del. Men det har gjorts stora skattehöjningar under de sju år som den här regeringen har suttit vid regeringsmakten: höjd bensinskatt, höjd dieselskatt, höjd fordonskatt och flygskatt. Det är sådant som drabbar dem som har sämst tillgång till kollektivtrafik allra mest. Det vill säga att det slår hårdare mot landsbygden, det slår hårdare mot Norrland. Det gör att det blir dyrare med produktion i de delar av landet som har större avstånd. Allt detta är ett ansvar för den här regeringen.

Vi har blivit ett extremt land. Vi har näst dyrast diesel i hela världen. Efter årsskiftet kommer dieseln i det här landet att vara dyrast i hela världen. Det är sådant som försvårar möjligheterna i Norrland. Det försvårar möjligheterna ute på landsbygden.

Hade vi haft en landsbygdsminister och ett landsbygdsdepartement hade det kanske funnits fler i regeringen som hade sagt: Vänta, stopp och belägg! Den här politiken kommer att skapa en klyfta mellan stad och land. Men det har man inte gjort.

Det är därför som jag ställer frågan, fru talman, varför regeringen under sju års tid med stor effektivitet har lagt en enorm skattebörda på dem som bor utanför städerna. Bara de höjda dieselpiserna i år har inneburit att en femtedel av det svenska jordbrukets vinst har försvunnit.

Den regering som näringsministern representerar har med stor effektivitet riktat skattehöjningar på avstånd, på landsbygd, på Norrland. Det hade varit bra med någon i regeringen som kunde slå vakt om dessa frågor, men så är det ju inte. Det är därför jag ställer frågan, och svaret är givetvis det enda som näringsministern kan ge, att det får nästa statsminister ta tag i. Jag hoppas att den statsministern kommer att ha en moderat färg, så kanske det kan bli ett landsbygdsdepartement och fokus på den typen av frågeställningar igen.

Anf. 53 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Samarbetet med Sverigedemokraterna har uppenbarligen också påverkat den moderata retoriken, inte minst Edward Riedls retorik. Jag har sällan hört en sådan svartmålning av ett land som den vi nu hörde.

Sverige har otvetydigt utmaningar. En del av dem delar vi med många andra delar av världen, till exempel den energikris som just nu pågår i hela Europa. Det är helt uppenbart, fru talman, att det enligt Edward Riedls förklaringsmodell beror på att vi efter regeringskrisen i somras, för några månader sedan, inte tillsatte en särskild landsbygdsminister utan att frågorna överfördes till mig. Det är en mycket märklig retorik.

Fru talman! Om jag var Edward Riedl skulle jag nog ha en skammens rodnad när vi pratar om landsbygdssatsningar och satsningar till fromma för hela landet. Edward Riedl brukar ju låta så här. Men varje gång som vi har haft en moderatledd regering har det dragits ett streck över landsbygds-satsningar. Han kallar de satsningar som jag precis redogjorde för i bud-getpropositionen för småpengar. Vi avsätter 28,5 miljarder till jordbruks- och landsbygdspolitiken till 2027. Det är en ökning med en halv miljard per år. Utöver denna satsning avsätts bredbandspengar, pengar till omställ-ning av mackarna, så att de både kan vara kvar och vara säkrare, permanent stöd till dagligvarubutiker, stora satsningar på utbildning och stora sats-ningar på energisektorn, Edward Riedl.

Nu ska jag vara lite generös, även om man kanske inte brukar vara det här. Väldigt mycket av den energipolitik som gäller i dag har vi röstat fram tillsammans. Under förra mandatperioden jobbade vi fram varenda propo-sition tillsammans och satt i denna kammare – inte jag men du – och rös-tade för det. Vad har det inneburit? Jo, att vi nästan varenda dag har stora överskott av el i detta land, inte minst i den del av landet som såväl jag som Edward Riedl representerar.

Edward Riedl säger att det är mycket dyrare nu. Ja, men det är det i hela Europa. Sverige har likväl bland de lägsta elpriserna i Europa, och norra Sverige har bland de lägsta i Sverige.

Det är inte så konstigt, för den energiöverenskommelse som vi gjorde tillsammans och jobbade med under nästan fyra och ett halvt år hade som mål att Sverige skulle ha ett strukturellt överskott. Det har tillkommit enormt mycket investeringar i just vår lands- och glesbygd, inte minst i norra Sverige. Uppemot 100 miljarder i investeringar har gjorts, och det är därför vi har så stora överskott.

Dessförinnan kunde vi gå från överskott till underskott år efter år. Så sent som 2012/13 var Sverige importberoende, men det är vi inte längre.

Här finns så stora möjligheter, inte minst när det gäller industrietable-ringar, att vi bör fortsätta jobba för att ha strukturella överskott och kon-kurrenskraftiga priser.

Det kan låta konstigt för någon som är så hård i retoriken, men jag vill ändå säga att det vore väldigt bra för vårt land om man i stället för att använda sådan här retorik kunde sätta sig runt bordet igen och fortsätta jobba för en gemensam energipolitik. Det skulle gagna Sverige mycket mer än den SD-liknande retorik som Edward Riedl numera rör sig med.

Anf. 54 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig först säga att ingenting skulle glädja mig mer än om vi kunde sätta oss ned och lösa dessa frågor. Problemet är att Social-demokraterna har satt sig i regering med Miljöpartiet, vilket omöjliggör en fungerande energipolitik, en fungerande politik för fler jobb och företag och en lösning på de problem som finns med brottslighet och mycket an-nat.

Det är viktigt att komma ihåg att den svartmålning näringsministern kallar SD-retorik – jag vet inte exakt vad det är som skulle vara det – står inte jag för. Det är verkligheten som knackar på dörren. Det är omvärlden som beskriver Sverige som Europas farligaste land. Det är den största tidningen i Europa som skriver så om resultatet av regeringens politik. Det är inte jag som sätter sådana etiketter på Sverige. Såväl internationell press som väljare känner – med rätta – att utvecklingen går åt fel håll, och regeringen bär ansvaret för det.

När socialdemokratiska regeringar inte satsar så mycket pengar berättar de ofta hur mycket det blir när man lägger ihop många år. Faktum är att bara bensinskattehöjningar, dieselskattehöjningar och fordonsskattehöjningar tar mer pengar från landsbygden än vad regeringen tillför. Det är värt att påminna dem som lyssnar på denna debatt om.

Fru talman! Jag tror att när människor sätter sig runt köksbordet och tittar på sin privatekonomi och plussar ihop allt märker de att de är förlorare när denna regering styr.

Anf. 55 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det var en ny variant på varför man lämnade ett samarbete som har gynnat hela landet, inte minst de norra delarna av landet, alltså den glesbygd och landsbygd vi pratar om, och som har medfört stora etableringar just för att det finns tillgång till grön, ren och billig el. Det är ingen slump att Hybrit med koldioxidfritt stål eller Northvolt med batterier, båda energiintensiva verksamheter, har etablerat sig här. Det har ju funnits stora överskott av vattenkraft och växande vindkraft tack vare vårt gemensamma arbete.

Edward Riedl säger att Socialdemokraterna går an men inte Miljöpartiet. Jag hade inte behövt upplysa Edward Riedl om detta om han själv hade läst på, men det var de fem partierna Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Kristdemokraterna, Moderaterna och Centern som jobbade tillsammans. De propositioner vi kom överens om kom sedan till kammaren, och vi röstade igenom dem tillsammans. Hela uppgörelsen hölls till punkt och pricka.

Anledningen till att Moderaterna lämnade överenskommelsen var pressen från Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna i kärnkraftsfrågan; så var det. Jag tycker att det var synd.

När det gäller utvecklingen av hela vårt land finns det såklart problem men också stora möjligheter. En av de största möjligheterna är den nödvändiga klimatomställningen, för den har hittills visat sig vara enormt positiv för de län vi talar om, Norrbotten och inte minst vårt gamla hemlän Västerbotten.

Fru talman! Den halvt populistiska och ganska hårda retoriken kommer säkert att prägla mycket av det kommande valåret. Men vi borde ändå kunna sätta oss ned och jobba med vissa frågor, och det vore väldigt bra för Sverige om Moderaterna kunde återvända till energifrågan.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 56 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat mig om jag kan överväga att införa en ny landsbygdsmyndighet och att i sådana fall även placera den i Lycksele.

I mars 2009 avvecklades den dåvarande landsbygdsmyndigheten, Glesbygdsverket, av regeringen Reinfeldt. Glesbygdsverkets uppgifter överfördes till två nya myndigheter, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser samt Tillväxtverket. Glesbygdsverket hade sin verksamhet i Östersund, och de två myndigheterna som uppgifterna överfördes till har också verksamhet lokaliserad i Östersund.

Sedan 2018 har Sverige en sammanhållen landsbygdspolitik. Riksdagen antog det övergripande målet för landsbygdspolitiken i juni 2018. Samma år fick Tillväxtverket i uppdrag att vara en myndighet som verkar för ett samordnat agerande, främjar landsbygdsutveckling på olika nivåer och verkar för att de landsbygdspolitiska målen uppnås.

Tillväxtverket har sin verksamhet på flera platser i landet. De som arbetar med landsbygdnas utveckling är i huvudsak placerade i Östersund.

Tillväxtverket bedriver i dag ett gediget arbete med att stärka, följa och analysera genomförandet av landsbygdspolitiken. Bland annat ansvarar myndigheten för att tillsammans med andra myndigheter utarbeta och använda sig av metoder för att stärka landsbygdsperspektivet i de berörda myndigheternas verksamhet. Det är många myndigheters beslut som påverkar förutsättningarna för att bo, leva och verka på landsbygderna.

Regeringen har vidare genomfört flera åtgärder för att stärka den statliga närvaron i landet, såsom flera omlokaliseringar, en ny förordning om statliga myndigheters lokalisering och strategisk placering av nya myndigheter och verksamheter.

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att främja hållbar näringslivsutveckling, regional utveckling och landsbygdsutveckling. Genomförandet av landsbygdspolitiken stärks genom de synergier mellan politikområden som kan uppstå inom Tillväxtverkets uppdrag.

Anf. 57 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

I Sverige har vi en koncentration av makt till storstaden. Den politiska makten finns till stor del i Stockholm, och många riksdagsledamöter bor i storstadsregionen Stockholm. Många av de politiska tjänstemännen bor också i Stockholm eftersom det inte är funktionellt att pendla. Detta gör att det blir väldigt mycket storstadsperspektiv i politiken, vilket tyvärr mer eller mindre genomsyrar alla partier.

Fru talman! På samma sätt har vi en koncentration vad gäller myndigheter, och de som jobbar på dessa myndigheter bor av rent funktionella skäl i Stockholm. Det innebär att de får en viss syn på hur samhället ser ut.

Lägg därtill koncentrationen av medierna. Nästan hälften av landets journalister bor i en liten cirkel runt Riksdagshuset – om man ser det ur ett svenskt perspektiv. I Stockholmsregionen finns alltså mycket av riksmedierna.

Man kan lägga ihop allt det här. Och det brukar jag göra, fru talman, när jag träffar skolelever framför allt från mitt hemlän. Jag brukar förklara att det är klart att det här sammanlagt påverkar perspektiven. När väldigt många människor med väldigt mycket makt både speglar verkligheten, påverkar verkligheten och fattar beslut om verkligheten och när alla dessa människor bor på en rätt liten yta finns det en uppenbar risk att perspektiven blir påverkade utifrån detta.

Fru talman! Det är egentligen förklaringen till att jag i en motion har föreslagit att vi inrättar en ny landsbygdsmyndighet. Det är det jag vill fråga ministern om. Finns det sådana tankar i regeringen? Jag tycker också att en sådan myndighet med fördel skulle kunna placeras i en ort som Lycksele, där man täcker in både landsbygdsperspektivet och Norrlands-perspektivet samtidigt som det finns möjlighet till goda kommunikationer och möjlighet att rekrytera människor till en sådan myndighet.

Det finns tyvärr en klyfta mellan stad och land, och den kan säkert tolkas olika beroende på var man befinner sig. Men den finns där. Och det finns olikheter beroende på var man bor.

Jag brukar ta ett annat exempel: Norrmejerier. Det är därifrån den mjölk vi dricker uppe i Norrland till stor del kommer. Norrmejerier får åka en tio gånger så lång sträcka för varje liter mjölk som ska samlas in som exempelvis Skånemejerier. Om man då har perspektivet att man ska höja dieselskatterna väldigt mycket, fru talman, som den här regeringen har gjort, är det klart att det slår tio gånger så hårt på varje liter mjölk i Norrland som i exempelvis Skåne.

Därför behöver man få in de här perspektiven när man fattar besluten. Ett sätt är att ha en landsbygdsmyndighet, exempelvis, som kan hjälpa till på ett bättre sätt än vad som görs i dag. Sverige har nämligen blivit ett extremt land vad gäller till exempel beskattning av drivmedel. Vi har näst dyrast diesel i hela världen. Efter årsskiftet kommer Sverige att ha den dyraste dieseln i hela världen. Det påverkar såklart människor, och det påverkar våra företag. Det slår mot dem som saknar alternativ – de som inte har kollektivtrafik i vardagen.

När nu energipriserna skenar och priserna på bensin och diesel skenar blev jag ändå lite glad, fru talman, när regeringen sa: Vi ska försöka hitta någon kompensation för dem som bor på landsbygden. Men svaret några dagar senare var att man inte tänker kompensera landsbygden, utan det man ska göra är att försämra reseavdragen – återigen med udden riktad mot dem som har de allra längsta avstånden.

Det tycker jag att regeringen faktiskt borde försöka göra någonting åt, exempelvis genom en ny landsbygdsmyndighet.

Anf. 58 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Det är lätt att hålla med om mycket av beskrivningen av hur det har varit och, i viss mån, av hur maktkoncentration och annat ser ut. Delar av det är naturliga; att denna riksdag ligger i landets huvudstad är kanske inte så konstigt.

Den koncentration av myndigheter som har varit går däremot att åtgärda. Denna regering har, under de sju år jag har arbetat, aktivt jobbat med att flytta de statliga myndigheterna och statliga jobb i hela landet. För staten ska vara närvarande; jag tror att det har många poänger. Förutom själva sysselsättningen och att det breddar arbetsmarknaderna handlar det

om legitimiteten hos och trovärdigheten för det gemensamma, inte minst staten. Det är mot den bakgrunden detta sker.

Man ska dock vara medveten om – och det tror jag att Edward Riedl är – att detta nästan varenda gång har mötts av kritik från hans partikamrater. Moderaterna har inte direkt jublat. Då kanske Edward Riedl säger: Det beror ju på att vi har så många riksdagsledamöter från Stockholm. Ja, det är möjligt. Detta har dock inte varit utan politisk kritik, men likväl har vi gjort det. Räcker det? Nej, det gör det inte. Jag tror att man måste fortsätta med arbetet.

Nu pekar Edward Riedl ut en glesbygdsmyndighet. Den avskaffades under den förra moderatledda regeringen därför att man ville samla ihop det hela just utifrån ett antal synergier.

Jag har en motfråga till Edward Riedl. Om det nu skulle vara så att olyckan är framme och vi får en moderatledd regering – lovar Edward Riedl att det då blir en glesbygdsmyndighet i Lycksele?

För egen del tänker jag att det känns lite vådligt – för att inte tala om hur vådligt det känns att göra det de sista veckorna man är ansvarig för verksamheten – att ge sig in på den typ av resonemang där man lyfter en splittring av Tillväxtverket. Vi är fortfarande i en pandemi, där Tillväxtverket har en central roll, inte minst när det gäller sysselsättning och möjlighet att leva i alla delar av vårt land.

Anf. 59 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Låt mig då påminna dem som lyssnar om en sak, för jag anade retoriken. Jag ska inte sänka mig till den nivå som näringsministern är på, där allting som är kritik av den verklighet som man själv är ansvarig för är SD-retorik, svartmålning och så vidare. Jag ska inte sänka mig till den typen av retorik, fru talman, utan jag kan bara konstatera att ministern återigen försöker spela bort korten.

Det man gjorde i stället var att tillsätta en landsbygdsmyndighet, som den här regeringen har avskaffat. Vi kan backa hur långt tillbaka i historien som helst och hitta både det ena och det andra, men det var inte min poäng med den här debatten.

Förutsatt att det finns ett intresse från den här regeringen för landsbygdsfrågor tycker jag att det finns skäl att jobba med dem. Först och främst tycker jag att det vore klokt att återskapa funktionen av landsbygdsminister i regeringen. Det handlar också om det jag säger i interpellationen: Jag tycker att vi borde ha en landsbygdsmyndighet. Jag tycker även att man bör placera den långt utanför storstaden, med fördel exempelvis i Norrland. Det tycker jag är viktigt.

När det gäller frågan om utlokalisering av myndigheter vill jag bara påminna dem som lyssnar om att riksdagens åtta partier stod bakom den utlokalisering som regeringen nu genomför.

Då kanske näringsministern kan svara på hur många av de 10 000 arbetstillfällen som skulle utlokaliseras som den här regeringen har utlokaliserat under de här åren. Det hade varit intressant att höra, när man säger att man har åstadkommit så mycket. Det skulle jag gärna vilja få ett svar på. Hur många av de 10 000 arbetstillfällen som vi var överens om skulle utlokaliseras till myndigheterna har man lyckats med?

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

Återigen: Skälen till att man behöver göra det här är uppenbara. Det finns stora skillnader mellan stad och land, och med den maktkoncentration som jag har nämnt tidigare av både politik, myndigheter och medier finns det skäl för politiken att hitta mekanismer där man säkerställer att fler perspektiv kommer in. Då kanske man kan hitta andra lösningar på de problem som behöver lösas i samhället. Jag tycker att lösningarna till stor del lyser med sin frånvaro under den här regeringen.

Ministern får gärna svara på de här frågorna. Det som jag egentligen ställde en fråga om – huruvida man vill inrätta en landsbygdsmyndighet – har jag förstått att ministern inte kommer att ge något svar på.

Anf. 60 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Fakta är fakta. För den som vill kontrollera detta är det bara att läsa igenom riksdagsprotokollen, inte minst när det gäller de interpellationer som flera av mina kollegor har svarat på. Det har varit ganska kritiska röster från moderata riksdagsledamöter, inte minst riktade mot Ardalan Shekarabi när han var civilminister. Det har då gällt just den typ av omlokalisering av statliga myndigheter som denna regering ägnar sig åt.

Är det tillräckligt? Nej, det är det inte. Vi skulle behöva jobba vidare med detta. Men jag kan bara konstatera att detta inte hände under en moderat regering.

Nu påstår Edward Riedl att jag hittar på, fru talman, när jag säger att det var regeringen Reinfeldt som avvecklade Glesbygdsverket, den landsbygdsmyndighet som fanns då. Det gjordes i mars 2009, och mig veterligt var Fredrik Reinfeldt då landets statsminister, och regeringen leddes av Moderaterna. Det är ett faktum. Det är inget påhitt eller någon svartmålning på något sätt, fru talman. Det var just den omorganisering som jag pratade om och det som i dag är Tillväxtverket.

Fru talman! Vi är på väg in i en valrörelse; det börjar redan märkas. I en valrörelse kommer olika alternativ att ställas mot varandra. Man går också igenom hur det historiskt ser ut och vad man har gjort. Både nuvarande regering och de partier som tidigare har haft möjlighet att sitta i regering kommer naturligtvis att granskas. Så är det i en demokrati.

Jag kan bara konstatera hur det alltid låter från Edward Riedl. Eftersom jag har haft förmånen att sitta på samma riksdagsbänk som han under lång tid har jag hört den här typen av retorik. Men i verkligheten har det varit storstadsfokus varje gång som landets regering har letts av det moderata partiet.

Låt mig ge ett konkret exempel. Under alla de år som Moderaterna ledde regeringen, fru talman, åkte Edward Riedl runt i hela Västerbotten och lovade att det skulle byggas en norrbottenabana. Det blev precis tvärtom – den ströks. Det är först nu, med en socialdemokratiskt ledd regering, som arbetet är igång.

Fru talman! Det är kanske naturligt att det vid ingången till ett valår låter väldigt mycket. Jag skulle dock säga att det är viktigt att man också står upp för sin politik och faktiskt genomför den. Där har inte Moderaterna särskilt mycket att komma med.

Däremot, fru talman, har jag redogjort för många av de satsningar som regeringen genomför på infrastruktur, på landsbygdspolitik och på jordbrukspolitik. Jag blir sedan anklagad för att vi sätter ihop det. Ja, det är ju så: Hela landsbygdsprogrammet är på fyra årsperioder. Det är därför jag

redogör för 2023–2027. Jag kan också informera Edward Riedl om att det var exakt så den moderatledda regeringen gjorde. Det är inget påfund eller påhitt, utan det ligger inom ramen för de budgetperioder vi har inom EU.

Fru talman! Frågan har jag redan svarat på. Jag ser inte riktigt att det i den fortsatta kris vi är mitt i skulle gynna vare sig landsbygden eller våra möjligheter att genomföra kraftfulla åtgärder att nu inleda en omorganisation eller splittring av Tillväxtverket, ett tillväxtverk som bildades just när Moderaterna ledde regeringen.

Anf. 61 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Det var Moderaterna som tillskapade Landsbygdsdepartementet, eller det skedde under en moderat regering, och det var en socialdemokratisk regering som lade ned Landsbygdsdepartementet – bara för att få alla fakta på bordet rätt.

Jag tänker förenkla debatten, fru talman, och säga att jag har rätt och näringsministern fel. Så har det varit många gånger i den här talarstolen, i tidigare debatter, i valrörelser och ända tillbaka till studenttiden.

Jag tar tillfället i akt, fru talman, eftersom jag förstår att detta är sista gången Ibrahim Baylan och jag kommer att debattera i riksdagens kammarare, att säga att Ibrahim Baylan – även om det inte har låtit så under debatten – är en person jag kommer att sakna möjligheten att debattera med, och mot emellanåt, på den här nivån i politiken. Jag har, fru talman, genom åren uppskattat de debatterna väldigt mycket. Det är en vänlig, gedigen och generös person som finns på andra sidan debattpodiet. Jag önskar dig också all lycka till med det som komma skall. Vem vet, vi kanske får fortsätta debattera fast på något annat ställe. Det får framtiden utvisa.

Anf. 62 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S):

Fru talman! Precis som ledamoten säger har vi följts åt genom åren, från ungdomsåren och debatter i skolor till den här debatten. Jag måste säga att i ett avseende har Edward Riedl inte förändrats, och det är att ödmjukheten är ungefär lika stor som vanligt – med tanke på det första han sa i sitt slutanförande.

Likväl, fru talman, tror jag att debatt, ibland hård debatt, och att bryta åsikter mot varandra är en viktig del av vår demokrati. Vi har framför oss en högtidsstund för demokratin, nämligen en valrörelse med allt vad det innebär. Samtidigt tror jag att det är viktigt att hålla sig till fakta – det har jag försökt göra genom alla år – och se till att även om man ibland har ganska hårda debatter göra skillnad på sak och person. Det tror jag är grunden för att kunna ha en bra demokratisk utveckling samtidigt som vi också har hårda diskussioner och debatter. I grund och botten handlar det om någonting så oerhört viktigt som framtiden för vårt land.

Även om man inte alltid håller med varandra kan man som sagt ändå uppskatta att den person man debatterar med har goda föresatser, även om den av och till kanske också kan ha fel.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:55 om priset på bensin och diesel

Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Edward Riedl har frågat finansministern om hon och regeringen övervägt att vidta några aktiva åtgärder för att stoppa utvecklingen med skenande bensin- och dieselpriiser. Interpellationen har överlämnats till mig.

Jag konstaterar liksom Edward Riedl att priserna på bensin och diesel har stigit kraftigt under de senaste månaderna. Det finns flera orsaker till detta, bland annat att råoljepriset stigit på senare tid samt att ekonomin tagit fart efter pandemin och efterfrågan ökat. Vissa raffinaderier stängde också ned verksamhet under pandemin, och det tar tid att komma upp i normal produktionskapacitet.

För regeringen visar de höga priserna hur viktigt det är att vi ställer om samhället och att vi gör det rättvist. Av bland annat denna anledning har regeringen sänkt skatten för personer i drygt 70 glesbygdskommuner. Det finns även en särskild nedsättning av fordonsskatten för bilar som ägs av personer i glesbygd. Dessutom finns ett investeringsstöd för att garantera att det finns drivmedelsstationer även i serviceglesa områden.

Det är värt att notera att ingen del av prisuppgången under året beror på höjda drivmedelsskatter. Den senaste gången ett aktivt beslut fattades om att förändra drivmedelsskatterna var när den så kallade bnp-indexeringen pausades för 2021 och 2022, något som medförde en lägre energiskatt på bensin och diesel.

Vi behöver ställa om så att vi kan använda annat än fossila bränslen i våra bilar, exempelvis el eller hållbara förnybara drivmedel. Denna omställning måste ske på ett sätt så att hela Sverige kan vara med på den, även de som är beroende av bilen.

Regeringen arbetar för en omställning som innebär att växthusgasutsläppen från transportsektorn i princip ska vara noll senast 2045. Insatser görs för att skapa transporteffektivitet, elektrifiering, hållbara förnybara drivmedel samt energieffektiva fordon och fartyg för att ställa om transportsektorn till fossilfrihet och nå riksdagens klimatmål.

Andelen laddbara fordon på vägarna ökar. Det kräver en utbyggnad av infrastrukturen för laddning. Utbyggnaden bör ske i en takt som gör att den inte blir ett hinder för elektrifieringen av transportsektorn. Regeringen har inrättat en elektrifieringskommission för att påskynda arbetet med elektrifiering av de tunga vägtransporterna och transportsektorn som helhet. Samtidigt pågår arbete med att ta fram en övergripande elektrifieringsstrategi. Regeringen har också infört en skattereduktion till privatpersoner för installation av laddpunkt till elfordon. Klimatklivet föreslås i budgeten för 2022 få en kraftig förstärkning och kan även fortsatt ge stöd till konkreta klimatsatsningar inom till exempel transporter, industri, bostäder, lokaler, stadsbyggnad och energi.

För att öka produktionen av biogas och stärka producenternas konkurrenskraft föreslår regeringen en satsning på 1 900 miljoner kronor under de närmaste två åren.

Jag är övertygad om att vi kommer att kunna minska klimatpåverkan från transportsektorn och från vägtrafiken samtidigt som vi tillgodoser behovet av tillgänglighet. Att på kort sikt minska kostnaderna för fossila drivmedel är dock inte rätt väg att gå.

Fru talman! Jag konstaterar att ministern har noterat och håller med om att priserna har gått upp väldigt mycket på sistone. Om jag förstår det hela rätt delar han dock inte uppfattningen att regeringen borde göra något åt det, för regeringen har ingenting med de höga bensin- och dieselpriiserna att göra.

När jag ställde frågan, fru talman, hann jag bara ställa den innan en minister i den här regeringen gick ut och sa att man på något sätt skulle försöka kompensera landsbygden för de höga bensin- och dieselpriiserna. Det nämns inte i det här svaret, och jag tror att jag förstår varför. Det som kom ut av den kompensationen till landsbygden var nämligen att samma regering nu säger att man tänker försämra reseavdragen, återigen med udden riktad mot dem som finns utanför våra städer.

Den här regeringen, fru talman, har höjt bensinskatten, höjt dieselskatten, höjt fordonsskatten och höjt flygskatten, och den håller nu på och tittar på hur man ska kunna försämra reseavdraget ytterligare för de människor som är beroende av bilen för att ta sig till och från jobbet. Det är en politik med udden riktad mot Norrland, mot landsbygd och mot alla i Sverige som är beroende av bilen varje dag i sitt liv. Den slår hårt mot hårt arbetande människors plånböcker. Marginalerna äts upp.

Samtidigt drabbas också företagen. Åkerier och många andra får mycket fördyrade kostnader för att kunna genomföra sina transporter.

Det svenska jordbruket har drabbats precis lika hårt. 20 procent av årets vinst försvinner i jordbrukssektorn till följd av de höga dieselpriiserna. Men den här regeringen har ingenting med detta att göra. Alla skattehöjningar som har lett fram till det höga priset tar regeringen inget ansvar för, och man vill inte heller göra någonting åt det.

Men låt oss komma ihåg, fru talman, att det är den här regeringen som har höjt skatterna. Och när oljepriset har varit lågt har det inte fått fullt genomslag. Nu när oljepriset stiger sker det markant mycket snabbare i Sverige än i andra länder.

Låt mig ta ett exempel. Jag vet att fakta är jobbigt för den här regeringen, men om man tittar på hur det såg ut för bara tre fyra år sedan och jämför dieselpriiset i Sverige och Tyskland ser man att vi då låg ungefär jämsides. I dag är det 4 kronor dyrare per liter i Sverige än i Tyskland, och så är det till följd av medveten politik från den här regeringen. Och kompensationen som utlovades till dem på landsbygden blev fortsatta bördor och ingenting annat.

Fru talman! Det går att ha en offensiv miljö- och klimatpolitik utan att slå på dem som inte har alternativ till bilen. Det finns ingen skillnad i uppfattning kring om Sverige ska ställa om och om vi ska elektrifiera fordonsflottan. Om man vill elektrifiera fordonsflottan, som även regeringen vill, är det dumt att göra elen så mycket dyrare och stänga ned fungerande kärnkraft och mycket annat. Det hade behövts i den här omställningen och i elektrifieringen av samhället.

Återigen, det här är ett resultat av medveten politik. Man stänger ned fungerande kärnkraft, försvårar omställningen till elektrifiering och samtidigt bedriver man på vägen fram en närmast extrem politik där Sverige nu har världens näst dyraste diesel. Efter årsskiftet kommer vi att ha dyrast diesel i hela världen. Inget annat land beskattar diesel så mycket som Sve-

rige gör, och det slår mot människor som inte har möjlighet till kollektivtrafik. Det slår också mot den svenska ekonomin.

Det handlar inte om att vara för eller emot omställningen, utan det handlar om att människor ska ha möjligheter att ta sig fram till den här omställningen.

Anf. 65 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag tror tyvärr inte att den begränsade talartiden i riksdagens kammare medger att jag bemöter alla de felaktigheter och halvsanningar som Edward Riedl staplar på varandra.

Men jag kan konstatera en sak, och det är att om man som Edward Riedl företräder ett parti som gick till val på sänkta drivmedelsskatter kanske man ska tala lite tystare i den här diskussionen eftersom samma parti, när Edward Riedl själv satt i trafikutskottet, valde att höja skatten på bensin och diesel. Det var precis det här som hände när Edward Riedls parti hade regeringsmakten, statsministerposten och finansministerposten: Man lovade väljarna lägre drivmedelspriser, och väljarna fick högre drivmedelspriser, inte minst i Edward Riedls hemvalkrets Västerbotten.

Edward Riedl nämner elpriserna. Ja, vi har Europas lägsta elpriser för företagare. Det har vi haft under en lång tid. När Edward Riedls Moderaterna ledde regeringen hade vi ett elunderskott. I dag har vi ett elöverskott på 35 terawattimmar. Vi exporterar el 362 dagar om året i stället för att vara beroende av elimport som vi var när Edward Riedls parti hade regeringsmakten.

Som jag nämnde i mitt interpellationssvar tycker vi att drivmedelspriserna är för höga för dem som bor i glesbygd. Det är därför vi kompenserar i fordonsskatten, och det är därför vi sänker skatten i glesbygd. Vi gör inte som Edward Riedls parti, nämligen att i stället subventionera bilåkande i Täby och Danderyd där det finns god kollektivtrafik.

Anf. 66 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Retoriken börjar kännas igen från alla ministrar i den här regeringen. Det kallas för SD-retorik om man tycker annorlunda eller beskriver verkligheten. Det var den tidigare ministern som använde det uttrycket. Den här ministern hävdar att det finns felaktigheter och halvsanningar som han inte har den minsta möjlighet att hinna besvara, och ändå använder han inte ens halva sin talartid. Han hade ju i alla fall, fru talman, kunnat göra ett försök att bemöta någonting av det jag sa. Problemet är att även ministern vet att han i det här fallet har fel.

När det inte räcker börjar man plocka fram vad andra regeringar minsann har gjort, och man kan backa tillbaka både 10, 20 och 30 år utan några större problem och försöka använda det som någon form av sköld mot de misslyckanden som man själv är ansvarig för.

Jag tror, fru talman, att den här regeringen och ministrarna i den här regeringen är allergiska mot att ta ansvar för sin egen politik. Det är den här regeringen som har höjt skatterna på bensin och diesel. Det är den här regeringen som har höjt fordonsskatterna. Det är den här regeringen som nu planerar att försämra reseavdraget. Allt det slår mot människor som bor på landsbygden, människor som bor i Norrland – människor som är beroende av bilen till och från jobbet. Det är de som drabbas av den politiken.

Jag försöker beskriva att det dessutom är en rätt extrem politik. Jag tror inte heller att oljan är framtiden. Jag tror att vi behöver ställa om samhället, och vi behöver göra väldigt mycket för att åstadkomma det. Men på vägen mot omställning behöver vi inte straffa ut alla människor som inte har möjlighet att ha en elbil. Vi kan göra det precis som andra länder i vår omvärld och ställa om med sans och förnuft.

Varför ska Sverige och medborgarna i det här landet betala 4 kronor mer per liter diesel än vad man gör i exempelvis Tyskland? Tyskland ställer också om, fru talman. Det är fullt möjligt att ha en politik där man ställer om mot ett mer hållbart samhälle och elektrifierar och att samtidigt ha människor med sig på den resan. Man behöver inte vara mest extrem i hela världen när det gäller att höja skatter, för de skatterna ska bäras av människor som samtidigt ska betala väldigt kraftigt höjda fordonsskatter och nu ska få försämrat reseavdrag.

Fru talman! När människor sätter sig hemma vid köksbordet, slår ihop den här regeringens politik och räknar på hur det ser ut – det är då de får den fulla vetskapen om hur den här regeringens politik faktiskt har slagit.

Jag tror, men jag kan ha fel – ministern har ju ändå några minuter på sig att svara –, att ministern inte vet hur mycket dyrare det har blivit för ett vanligt hushåll med bara kostnaderna för bilen med höjd bensinskatt, höjd dieselskatt och höjd fordonsskatt.

Man sitter just nu och planerar ett förslag där man ska försämla reseavdraget. Det är de människor som inte har möjlighet till kollektivtrafik men som ska ta sig till och från jobbet och se till att vi har skatteintäkter för att finansiera vår gemensamma skola, sjukvård och äldreomsorg som ska betala de här mycket, mycket höga bränslepriserna som, som jag sa, efter årsskiftet blir dyrast i världen.

Fru talman! Det går att ställa om på ett lugnt och sansat sätt och se till att alla människor kan följa med och att de som saknar alternativ inte behöver bära kostnaden. Frågan är varför den här regeringen inte vill det.

Vid något tillfälle lyckades det undslippa en kommentar om att den här regeringen tyckte att man på något sätt kanske borde kompensera landsbygden nu när resultatet av den egna politiken är att priserna skenar iväg. Men det blir ingenting med detta, utan svaret till de människorna är: Nu ska vi försämla ännu mer för er.

Det är inte att hjälpa människor, fru talman.

Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Edward Riedl vill bli rättad på fler punkter. Det kan jag väl gärna stå till tjänst med här i kammaren.

Edward Riedl har helt fel om reseavdraget. Det blir mer rättvist eftersom det inte blir beroende av inkomst. De som har lägre inkomst får en högre resekompensation, och de som har högre inkomst får en lägre kompensation. Det blir helt enkelt rättvisare. Över 200 000 fler människor kommer att få möjlighet till kompensation för jobbresor. Framför allt märks de här förbättringarna i glesbygd.

Dieselprisets och bensinprisets ökning beror inte på att regeringen har höjt skatten, för regeringen har inte höjt skatten. Det beror på, som jag nämnde i mitt tal, en ökad efterfrågan efter pandemin samtidigt som tillgången på de fossila drivmedlen har varit dålig, bland annat gasimport från Ryssland, och en begränsad raffinaderikapacitet i Europa. Tvärtom har re-

geringen fryst de närmaste årens indexering på bensin och diesel och höjer inte ett öre.

Det kanske var de viktigaste delarna att rätta till. Jag återkommer gärna i fler replikskiften med att rätta till fler felaktigheter från Edward Riedl. Det finns en del att ta av.

Edward Riedl tyckte att det var besvärande att jag återgav hur Edward Riedl själv och Moderaterna har agerat tidigare. Jag tycker ändå att det kan vara intressant för väljarna att höra att när man är i opposition, som Edward Riedl är nu, utlovar man sänkta skatter. När man kommer i majoritet gör man det motsatta. När Anders Borg var finansminister, Fredrik Reinfeldt var statsminister och Edward Riedl var framstående riksdagsledamot med just transportfrågorna som ansvarsområde gick man åt det motsatta hållet. Trots det man hade lovat väljarna höjde man skatten.

Fru talman! Det troligaste utfallet om olyckan skulle vara framme och Edward Riedl och Moderaterna återigen får regeringsmakten är just höjda, inte sänkta, skatter.

Edward Riedl låtsas som att vi inte har kompenserat. Vi har sänkt skatten för boende i 70 glesbygdskommuner, just för att det är där det är jobbigast med bensin- och dieselprierna. Vi har satt ned fordonsskatten för personer som bor i glesbygd, just för att de stigande bensin- och dieselprierna är jobbigast för personer som bor i glesbygd.

Vad föreslår Edward Riedl? Han föreslår att man ska sänka skatten, men mest för dem som bor i Danderyd, Vellinge och Täby. Det är inte alls riktat mot dem som bor i glesbygd. Edward Riedl får nog göra hemläxan och fundera på hur man skulle kunna utforma en moderat politik som leder till sänkta utsläpp och förbättrad livstillvaro för dem som bor i glesbygd.

Anf. 68 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag kan börja med att, till skillnad från ministern, besvara frågorna. Det som jag och Moderaterna tror är en av de viktiga byggstenarna för att elektrifiera och ställa om samhället är att se till att vi har god tillgång till ren och billig el. Då kan vi inte göra som den här regeringen och stänga ned fullt fungerande kärnkraftverk.

När man nu får svårigheter med att leverera el i södra Sverige gör man två saker. Först sätter man igång och börjar elda olja. 140 000 liter olja i timmen bränner man i Karlshamn på grund av att man inte har ordning och reda i energipolitiken. Man gör också något annat; den här ministern har sagt att han tycker att elprisområdena ska ses över. Det skulle innebära kraftigt höjda elpriser, inte minst i Norrland. Det vore helt förödande.

Fru talman! Jag tycker snarast att retoriken från ministrarna börjat bli rätt desperat. Man vill inte ta ansvar för någonting av det man är ansvarig för. Ministern skulle kunna använda sin tid till att svara på någon av de här frågorna, exempelvis hur mycket dyrare det har blivit för en vanlig familj med två bilar. Hur mycket dyrare har det blivit med den här regeringens politik? Det kan man inte svara på, för man har ingen aning. Antagligen bryr man sig inte heller, fru talman. Man gör ju ingenting för att försöka kompensera de människorna.

Den här regeringen skulle kunna svara på varför dieseln är 4 kronor dyrare per liter i Sverige jämfört med i Tyskland, som är ett land som för några år sedan hade ungefär samma dieselpriis som Sverige. Det beror inte

på några skatter från den här regeringen, säger ministern. Jag tror att man ska försöka hålla sig till fakta när det gäller detta.

Jag tackar för debatten.

Anf. 69 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ingen uppmaning skulle kunna spegla Edward Riedls behov bättre: att hålla sig till fakta. Trots att jag i varje inlägg, tror jag, har nämnt att vi har sänkt skatten för 70 glesbygdskommuner och att vi har satt ned fordonsskatten för boende i glesbygd står Edward Riedl här och säger att det inte har varit någon kompensation. Ingen kompensation, sa Edward Riedl. Det är lögn, Edward Riedl. Det vet du, eftersom jag har nämnt det i tre inlägg i rad.

Sedan påstår Edward Riedl att vi ska få kraftigt höjda elpriser i Norrland. Det är också lögn. Vi kommer inte att vidta någon åtgärd som pressar upp elpriserna. De åtgärder vi ska vidta ska tvärtom pressa ned elpriserna.

Under den tid Moderaterna styrde Sverige hade vi underskott på el. Nu har vi överskott. Under den tid Moderaterna styrde Sverige var 5 procent av vår elproduktion beroende av fossila bränslen. I dag är det 0,8 procent. Det var alltså 5 procent på Moderaternas tid. Det är 0,8 procent i dag. Det är fakta, fru talman, som Edward Riedl vägrar att förhålla sig till.

Jag har den största respekt för de hushåll i glesbygd som oroar sig över höjda bensin- och dieselpriiser. Jag är beredd att utöver de tre sätt att kompensera som vi har använt hittills diskutera hur man skulle kunna kompensera dem ytterligare. Men jag är inte beredd att, som Moderaterna och Edward Riedl vill göra, sänka priset vid pumpen. Det gynnar mest dem som bor i storstaden och som har god tillgång till kollektivtrafik. Våra kompensationer ska gå till glesbygden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:16 om situationen för mänskliga rättigheter i Iran

Anf. 70 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har ställt sju frågor gällande situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran, bland annat om regeringen inom EU och FN avser att driva frågan om en utredning av Irans president Raisis roll i brott mot de mänskliga rättigheterna i Iran 1988 och om Sverige kommer att kräva frigivning av Ahmadreza Djalali och politiska fångar. Amineh Kakabaveh har också frågat om regeringens beredskap för att hantera utvecklingen i Iran, om kurdiska oppositionella gruppers säkerhet och möjlighet att verka i Irak samt huruvida Sverige, som enskilt land och genom EU och FN, kommer att stoppa Irans och Turkiets inblandning och krigföring i Kurdistan i Irak och säkerställa att de inte för krig mot flyktingarna i lägren i irakiska Kurdistan.

Jag delar Amineh Kakabavehs djupa oro över situationen i Iran. Som jag har nämnt vid tidigare interpellationer och i svar på flera riksdagsfrågor under detta och föregående riksdagsår är läget vad gäller de mänskliga rättigheterna i Iran tvivelsutan fortsatt mycket allvarligt. Detta gäller inte

Prot. 2021/22:24
29 oktober

Svar på
interpellationer

minst personer som tillhör religiösa och etniska minoriteter, vilket tas upp i interpellationen.

Skyddet av och respekten för mänskliga rättigheter är central i Sveriges relation med Iran. Jag och regeringen tar kontinuerligt upp olika aspekter av frågan i samtal med iranska företrädare. Det senaste tillfället var i september då jag träffade Irans nye utrikesminister, Hossein Amir-Abdollahian, i New York i samband med öppnandet av FN:s generalförsamling. Sverige kommer också att fortsätta verka inom EU och FN för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i Iran.

Som jag tidigare har meddelat kammaren tillämpar EU restriktiva åtgärder mot en rad individer och entiteter i Iran på grund av allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. Personer som är ansvariga för allvarliga kränkningar samt entiteter med anknytning till dessa kan bli föremål för frysning av tillgångar och ekonomiska resurser samt reserestriktioner.

Regeringens ansträngningar för Ahmadreza Djalali fortsätter med oförminskad styrka. Djalalis situation är fortsatt mycket allvarlig. Vår bedömning är att det mest angelägna har varit att tydligt och konsekvent kräva att påföljden inte verkställs.

Det är samtidigt uppenbart att de omständigheter under vilka Ahmadreza Djalali hålls fängslad utgör ett allvarligt hot mot hans liv och hälsa. Den oroande informationen om Ahmadreza Djalalis försämrade hälsoläge har nått oss. Det är nödvändigt att han frigges för att kunna få den vård han är i behov av. Detta är också något jag förde fram i de samtal jag hade med min iranske motsvarighet när jag träffade honom i New York nu i september. Regeringens krav gentemot Iran är tydliga, och vi kommer inte att ge upp våra konsulära ansträngningar för Ahmadreza Djalali.

Utrikesdepartementet gör som bekant regelbundet rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Iran. De publiceras offentligt. Det skedde senast i december 2019. Regeringen har inte avvikit från planen att ta fram en sådan rapport även kommande år. I rapporten lyfts just de allvarliga brister som finns fram, bland annat den utsatta situation och diskriminering som upplevs av kurder och personer som tillhör andra religiösa och etniska minoriteter, till exempel bahaier och yazidier. Många kurder upplever diskriminering på arbetsmarknaden. Kurdiska aktivister har de senaste åren gripits, fängslats och avrättats för brott mot rikets säkerhet. Rapporten lyfter även fram ett antal kurdiska organisationer som är förbjudna i Iran.

Hur Sveriges regering engagerar sig för situationen i den kurdiska regionen i Irak beskrev jag senast tidigare i år, i mitt svar på frågeställarens interpellation 2020/21:471 om mänskliga rättigheter i Kurdistan.

Regeringen känner väl till vad som pågår i Iran och i regionen. Regeringen är tydlig i sin kritik i dialogen med iranska företrädare.

Anf. 71 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Det är utmärkt att regeringen i olika sammanhang envist biter sig fast och ständigt påtalar kränkningarna av de mänskliga rättigheterna, även om det ofta inte verkar ge något konkret resultat. Detta måste fortsätta. Kampen för mänskliga rättigheter har ofta karaktären av droppen som urholkar stenen.

Som utrikesministern var inne på fortsätter den islamiska diktaturregimen med avrättningar, arresteringar och förföljelser av arbetare, kvinnor, kurder, balucher, bahaier, araber och andra minoriteter. Senast i veckan avrättades en 32-åring i en by i Sardashtprovinsen i Kurdistan. Sedan Ebrahim Raisis maktövertagande som president har hundratals människor avrättats. Många avrättningar sker i hemlighet.

Samtidigt fortsätter protesterna dagligen. Tusentals människor – arbetare – är på gator och torg. Arbetarna vill ha sina löner betalda. Det är en grundläggande rättighet att kunna organisera sig, men i Iran fängslas man. Senast i veckan fängslades en arbetaraktivist i Kurdistan. I går frigavs han villkorligt. Vi har många gånger här tagit upp kvinnorrättsaktivister som Nasrin Sotoudeh, Zeyban, Zara, Nigar och Speideh och tusentals andra människor som sitter i fängelse i Iran.

Den läkare och KI-forskare jag nämner i interpellationen skulle Iran i dag behöva för katastrofmedicin under pandemin. Men han sitter fängslad, och hans två barn och fru väntar här sedan 2016. Han är dömd till döden. Jag vet att utrikesministern tidigare har krävt här i kammaren att han ska frigges, men jag saknar det svaret på papper. Det är väldigt viktigt att han får sjukvård och att domen inte verkställs, men man måste också kräva att han frigges. EU-parlamentet har antagit en resolution med krav på omedelbar frigivning av honom och på avskaffande av dödsstraffet i Iran. Vi har haft den debatten tidigare, och jag vill att utrikesministern och Sverige fortsätter med de kraven. En annan svensk medborgare som sitter i fängelse och har fått en dödsdom, men som det sällan pratas om, är Chaab från arabrörelsen.

Tyvärr ser jag i svaret inte heller rakt på sak att utrikesministern delar Amnesty Internationals oro gällande de brott som Ebrahim Raisi begick under 1988. Det handlar om massmorden på över 5 000 politiska fångar. Hans medarbetare sitter i svenskt fängelse, och rättegång pågår tack vare vår rättsstat och internationella lagar. Jag vill gärna höra vad utrikesministern själv tycker om den frågan. Det gäller inte bara brotten från 1988. Även 2019 begick Iran brott mot mänskliga rättigheter vid massprotesterna över hela landet.

Anf. 72 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Som jag tidigare har meddelat kammaren tillämpar EU restriktiva åtgärder, det vill säga sanktioner, mot en rad individer och entiteter i Iran på grund av de allvarliga kränkningarna av mänskliga rättigheter. Personer som är ansvariga för allvarliga kränkningar samt entiteter – det kan vara företag och så vidare – som har anknytning till dessa kan bli föremål för frysning av tillgångar och ekonomiska resurser och kan beläggas med reseförbud. Det råder också embargo mot försäljning till Iran av utrustning som kan användas internt för förtryck eller som huvudsakligen är avsedd för övervakning eller avlyssning. Det är ett konkret exempel på vad vi gör för att bekämpa kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Iran.

Sedan vill jag också framhålla regeringens ansträngningar för Ahmadreza Djalali och att vi fortsätter med dem. Amineh Kakabaveh säger att hon gärna vill ha detta skriftligt. Jag undrar om Amineh Kakabaveh inte har läst det skriftliga svar som är inskickat till riksdagen, där det står: ”Det är nödvändigt att han frigges.” Jag förstår inte riktigt kritiken mot att det inte skulle finnas skriftligt. Det är bara att läsa svaret, och det är detta som

gäller. Vi begär att Ahmadreza Djalali ska frigges på grund av att han måste få vård med tanke på sitt hälsoläge. Samtidigt är det absolut mest akuta att fortsätta kräva att dödsstraffet inte verkställs. Som sagt har jag tagit upp detta flera gånger även med den nya regimen.

Situationen för Habib Chaab, som försvann i Turkiet för ungefär ett år sedan, är mycket oroväckande. Jag vill framhålla att vi ser väldigt allvarligt på hans fall. I omedelbar anslutning till att vi fick de här uppgifterna för ett år sedan följde vi upp dem via våra utlandsmyndigheter i Turkiet och i Iran. Vi har vid upprepade tillfällen tagit upp fallet med Turkiets respektive Irans Stockholmsambassadörer. Jag har personligen tagit upp fallet till exempel med den förra utrikesministern Zarif och med den nya utrikesministern Amir-Abdollahian. UD i Stockholm står i kontakt med Habib Chaabs anhöriga.

Anf. 73 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag tackar för förtydligandena. Jag såg att det står att det är viktigt att han frigges, men att *kräva* att han frigges ger en lite annan tongång. Men jag förstår utrikesministern, och det är väldigt viktigt att såväl hans barn och fru som hans övriga familj både här i Sverige och i Iran hör detta, för det är viktigt. Vi vet att Sverige inte är det första land som drabbats av detta. Många andra EU-länder men också UK är drabbade. Irans mål är helt enkelt att göra affärer med människors liv. Det är därför de håller honom fängslad. Det är bara påhitt att en läkare skulle samverka med en annan regering och ett annat land. Det vet vi. Därför är det bra med den här tydligheten. Jättetack!

Det andra delen av min interpellation handlar om kurderna. Jag vet att Sveriges ställningstagande när det gäller kurderna i alla delar alltid har varit väldigt tydligt och klart. Det gläder mig också att de flesta riksdagspartier är överens i denna fråga. Problemet är att Iran nu i och med den nya regeringen och Raisis maktövertagande har blivit ännu mer aggressivt och ännu mer repressivt mot sitt folk. Iran begår, precis som Turkiet, regelrätta folkrättsbrott i andra länder. Flera kurdiska oppositionella har blivit avrättade. Jag själv erfor detta i början av 1991 – anledningen till att jag flydde var att många av mina egna kamrater mördats på olika sätt.

Iran fortsätter med detta. Nu har man sagt att man ska bomba. Man har varnat det kurdiska folket i Irak. De ska inte beblanda sig med eller vara i närheten av de oppositionella från Komala, KDPI, KDP och PYD från Iran.

Båda länderna, Iran precis som Turkiet, använder oppositionella som förevändning för att helt enkelt komma åt det kurdiska självstyret. Man vill inte se att kurderna är i en liten zon för säkerhet.

De oppositionella kurderna har inte bedrivit någon beväpnad kamp de senaste åren. Jag läste pressmeddelandet från en av rörelserna, Komala. De säger: Vi vill inte göra det. Det är inte för att vi vill lägga ned vapnen, men det går inte just nu. Vi vill inte att vanliga människor ska drabbas av det.

Iran använder arbetare, de som kallas kolbar, som går över gränsen mellan Iran och Irak. Det tjänar sitt levebröd på det. Men både Turkiet och Iran bombar. Det skördar många människors liv, och deras arbete tillintetgörs. Det förstörs av dessa regimer.

Då måste man göra ett klart och tydligt ställningstagande. Det var vad min fråga handlade om. Iran och Turkiet ska sluta att bomba oppositionella. Det finns också tusentals vanliga civila människor där som har flytt regimerna, och särskilt regimen i Iran.

Vi är många tusentals kurdiska flyktingar vilkas släktingar och bröder har mördats där eller som är kvar i lägren. Det är inte bra för någon, och det handlar inte minst om mänskliga fri- och rättigheter. Vi ska alltid svara dem, och jag vet att vi gör det. Men det behövs ett bättre och rakare ställningstagande mot bombningarna.

Anf. 74 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Utrikesdepartementet gör regelbundna rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Iran. I den senaste rapporten lyfts just de allvarliga bristerna som finns fram. Det gäller bland annat den utsatta situationen för och diskrimineringen av kurder och personer som tillhör andra religiösa och etniska minoriteter som till exempel bahaier och yazidier.

Kurdiska aktivister har under de senaste åren gripits. De har fängslats och till och med avrättats för brott mot rikets säkerhet. Ett antal kurdiska organisationer är också förbjudna i Iran.

Hur Sveriges regering engagerar sig för situationen i den kurdiska regionen i Irak beskrev jag senast i mitt svar på den interpellation som Amineh Kakabaveh hade förra året, 471, om mänskliga rättigheter i Kurdistan.

Sverige har ett brett engagemang för främjande av demokratisk utveckling och respekt för mänskliga rättigheter i Irak, inklusive i den kurdiska regionen. Det är något som vi också framhåller på en mängd olika sätt. Det gör vi bilateralt och inom EU, och vi har dialog med företrädare för provinsregeringen i Erbil.

Jag ser med oro på den nu aktuella utvecklingen där det blir ett allt hårdare politiskt klimat mot oppositionella röster i irakiska Kurdistan. Vi framhåller regelbundet både själva och genom EU och i bilaterala samtal med turkiska företrädare det allvar med vilket vi ser på Turkiets militära aktivitet i sitt närområde, inklusive i norra Irak.

Turkiets militära insatser i norra Irak påverkar de civilas säkerhet men också stabiliteten i regionen. Vi kommer att fortsätta att betona vikten av en deeskalering av våldet i regionen och att det ska vara full respekt för folkrätten. Det handlar också om Iraks suveränitet.

Vi gör det också bilateralt i direkta samtal, och vi använder de multilaterala arenorna FN och EU. Vi för fram tydliga budskap om internationell humanitär rätt, mänskliga rättigheter och skydd av civila.

Regeringen och jag känner väl till vad som pågår i Iran och i regionen. Vi är väldigt tydliga i de här frågorna och i vår dialog med iranska företrädare. Vår position kan knappast vara tydligare.

Anf. 75 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för tydligheten och ställningstagandet! Det behövs, och det måste man göra jämt och ständigt även om man inte får gehör. Man kan också använda rösten i EU och FN, som man nu gör.

Iran har under de senaste decennierna inte bara hotat utan också vidtagit en rad åtgärder i syfte att beröva kurdiska självstyret dess säkerhet. Det har skett genom ständiga bombningar i gränsområdet och nu på irakiskt territorium där lägren finns med oppositionella, deras familjer och andra människor.

Jag har haft kontakt med ett femtiotal kvinnor som har flytt hedersvåld och tvångsäktenskap. De flyr för att kunna vara där. De har barn med sig. De säger: Amineh, vad ska vi göra?

Jag lovade att jag i dag skulle debattera det. Interpellationen ställde jag redan när Irans befälhavare uppmanade – han heter Mohammed Pakpour – att markstyrkorna skulle invadera Kurdistan.

Jag menar att läget är väldigt allvarligt. Vi måste helt enkelt se till att kräva frigivning av alla politiska fångar och alla kvinnor. Man måste stoppa bombningarna, avrättningarna och lönnmördandet av kurdiska oppositionella. Det har sedan augusti skett flera mord. Iran har mördat tre och Turkiet flera av de oppositionella kurderna.

Därför vill jag att vi aldrig ska sluta att påtala vad som sker. Det kommer tyvärr heller inte att upphöra förrän regimen har fallit och det iranska och det kurdiska folket självt bestämmer över sina egna liv och har sin frihet.

Anf. 76 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag delar Amineh Kakabavehs djupa oro för situationen i Iran. Jag skulle vilja tacka henne för engagemanget och för att hon ständigt tar upp de här frågorna i kammaren. Vi har träffats flera gånger i interpellationsdebatter. Det är viktigt att de här frågorna tas upp i riksdagens kammar.

Det är en mycket allvarlig situation. Det gäller inte minst personer som tillhör religiösa och etniska minoriteter. Det tar också Amineh Kakabaveh upp i interpellationen.

Skyddet av och respekten för mänskliga rättigheter, och inte minst kvinnors rättigheter som Amineh Kakabaveh tar upp, är ett centralt tema i vår dialog med Iran. Vi tar upp det i olika samtal.

Som jag har nämnt nu i dag tog jag upp det också med den nye utrikesministern Amir-Abdollahian när vi träffades. Vi kommer att fortsätta att inom både EU och FN verka för att det ska bli respekt för de mänskliga rättigheterna i Iran.

Inom FN har Sverige flera gånger det senaste året, både nationellt och i nordisk krets, tagit upp den svåra situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran. I FN:s generalförsamlings tredje utskott pågår det till exempel en förhandling om en resolution som Sverige stöder och som bland annat tar upp situationen för mänskliga rättigheter i Iran.

Regeringen följer situationen mycket noga genom vår ambassad i Teheran och genom EU och i nära samarbete med EU:s medlemsstater inom FN. EEAS biträdande generalsekreterare och politiska chef Enrique Morra besökte Iran nu den 14 oktober och tog upp sådana frågor i dialogen med Iran.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Följande dokument anmälades och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:18 Brott mot djur – skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem

2021/22:4242 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M)

2021/22:4246 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2021/22:28 Överlåtelse av förvaltningsuppgift till Internationella sjöfartsorganisationen att genom Världssjöfartsuniversitetet utfärda examina

2021/22:4239 av Ilona Szatmari Waldau m.fl. (V)

§ 16 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 28 oktober

2021/22:84 Miljötillståndprocessen och svensk livsmedelsproduktion

av *Staffan Eklöf* (SD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 28 oktober

2021/22:295 Samhalls uppdrag

av *Magnus Persson* (SD)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:296 Nya utförseltillstånd för krigsmateriel

av *Håkan Svenneling* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2021/22:297 Brist på uppkörningstider

av *Sten Bergheden* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:298 Migrationsverkets beslutsstopp

av *Tony Haddou* (V)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2021/22:299 Felaktiga påståenden om vindkraftverk i Trelleborgs kommun

av *Louise Meijer* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:300 Skatteverkets handläggningstider

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2021/22:301 Häktning i avvaktan på avtjänande av fängelsestraff

av *Lars Beckman* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2021/22:302 Bilden av Sverige i Tyskland

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:303 Uppföljning av tillkännagivande om PCR-test

av *Maria Malmer Stenergård* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2021/22:304 Förutsättningarna för svensk spelindustri

av *Michael Rubbestad* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.59.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 9 anf. 35 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Anmälan om kompletteringsval.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
§ 3 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 4 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 5 Svar på interpellation 2021/22:30 om klimatpolitiken	
inför COP 26 i Glasgow	3
Anf. 1 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	3
Anf. 2 JENS HOLM (V)	4
Anf. 3 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	5
Anf. 4 JENS HOLM (V)	6
Anf. 5 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	7
Anf. 6 JENS HOLM (V)	8
Anf. 7 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	9
§ 6 Svar på interpellation 2021/22:57 om skötsel av formellt	
skyddade områden	10
Anf. 8 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	10
Anf. 9 JOHAN HULTBERG (M)	10
Anf. 10 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	12
Anf. 11 JOHAN HULTBERG (M)	13
Anf. 12 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	14
Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M)	15
Anf. 14 Miljö- och klimatminister PER BOLUND (MP).....	15
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:18 om Migrationsverkets	
rutiner	16
Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	16
Anf. 16 NIKLAS WYKMAN (M)	17
Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	18
Anf. 18 NIKLAS WYKMAN (M)	19
Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	20
Anf. 20 NIKLAS WYKMAN (M)	21
Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN	
JOHANSSON (S).....	22
§ 8 Svar på interpellationerna 2021/22:36 och 50 om stöden	
till SAS	23
Anf. 22 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	23
Anf. 23 LORENA DELGADO VARAS (V).....	24
Anf. 24 ALI ESBATI (V).....	25
Anf. 25 TERES LINDBERG (S).....	26
Anf. 26 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	27
Anf. 27 LORENA DELGADO VARAS (V).....	28
Anf. 28 ALI ESBATI (V).....	28
Anf. 29 TERES LINDBERG (S).....	29
Anf. 30 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S).....	30
Anf. 31 LORENA DELGADO VARAS (V).....	31

Anf. 32 ALI ESBATI (V)	31
Anf. 33 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	32
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:51 om framtiden för	
LKAB och samhällsomvandlingen i Kiruna.....	33
Anf. 34 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	33
Anf. 35 LINDA MODIG (C)	33
Anf. 36 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	35
Anf. 37 LINDA MODIG (C)	36
Anf. 38 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	36
Anf. 39 LINDA MODIG (C)	37
Anf. 40 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	38
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:53 om provtagningen av	
dioxin i fisk	39
Anf. 41 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	39
Anf. 42 JOHAN HULTBERG (M)	39
Anf. 43 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	40
Anf. 44 JOHAN HULTBERG (M)	40
Anf. 45 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	41
Anf. 46 JOHAN HULTBERG (M)	42
Anf. 47 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	42
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:56 om återinrättande av	
landsbygdsminister	42
Anf. 48 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	42
Anf. 49 EDWARD RIEDL (M)	43
Anf. 50 ANDRE VICE TALMANNEN	44
Anf. 51 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	45
Anf. 52 EDWARD RIEDL (M)	45
Anf. 53 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	46
Anf. 54 EDWARD RIEDL (M)	47
Anf. 55 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	48
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:59 om en ny	
landsbygdsmyndighet med placering i Lycksele	49
Anf. 56 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	49
Anf. 57 EDWARD RIEDL (M)	49
Anf. 58 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	50
Anf. 59 EDWARD RIEDL (M)	51
Anf. 60 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	52
Anf. 61 EDWARD RIEDL (M)	53
Anf. 62 Näringsminister IBRAHIM BAYLAN (S)	53
§ 13 Svar på interpellation 2021/22:55 om priset på bensin	
och diesel.....	54
Anf. 63 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	54
Anf. 64 EDWARD RIEDL (M)	55
Anf. 65 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	56
Anf. 66 EDWARD RIEDL (M)	56
Anf. 67 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	57
Anf. 68 EDWARD RIEDL (M)	58
Anf. 69 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	59
§ 14 Svar på interpellation 2021/22:16 om situationen för	
mänskliga rättigheter i Iran.....	59

Anf. 70 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	59	Prot. 2021/22:24
Anf. 71 AMINEH KAKABAVEH (-).....	60	29 oktober
Anf. 72 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	61	
Anf. 73 AMINEH KAKABAVEH (-).....	62	
Anf. 74 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	63	
Anf. 75 AMINEH KAKABAVEH (-).....	63	
Anf. 76 Utrikesminister ANN LINDE (S).....	64	
§ 15 Bordläggning.....	65	
§ 16 Anmälan om interpellation	65	
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	65	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.59.....	66	